

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

Судові та правоохоронні органи України

Навчально-методичний посібник

Чернігів – 2026

Рекомендовано до друку вченою радою Пенітенціарної академії України (протокол № 1 від 02.02.2026 р.).

Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Кисельов Д.В. Чернігів: ПАУ, 2026. 141 с.

Навчально-методичний посібник підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України». Він охоплює план заняття, контрольні питання, завдання для індивідуальної роботи, ситуаційні задачі (вправи) та тести, а також список рекомендованої літератури до кожного семінарського та практичного заняття.

Призначений для курсантів (студентів), які навчаються на першому рівні вищої освіти за спеціальностями D8 «Право» та K9 «Правоохоронна діяльність» в Пенітенціарній академії України.

Рецензенти:

Карелін В.В., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри військового права факультету міжнародних відносин та права Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Пузирний В.Ф., доктор юридичних наук, професор, проректор Пенітенціарної академії України

Укладачі:

Денисенко К.В., кандидат наук з державного управління, доцент

Кисельов Д.В.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Програма навчальної дисципліни	6
Тематичний план навчальної дисципліни	10
Семінарське заняття 1.....	12
Семінарське заняття 2.....	20
Семінарське заняття 3.....	31
Практичне заняття 3.....	38
Семінарське заняття 4.....	51
Семінарське заняття 5.....	59
Семінарське заняття 6.....	68
Практичне заняття 6.....	74
Семінарське заняття 7.....	79
Практичне заняття 7.....	87
Семінарське заняття 8.....	93
Практичне заняття 8.....	101
Семінарське заняття 9.....	107
Практичне заняття 9.....	114
Семінарське заняття 10.....	119
Завдання для самостійної роботи.....	130
Теми індивідуальних науково-дослідних завдань.....	133
Перелік питань до екзамену.....	135
Порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти.....	139

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» є нормативною. Предметом вивчення навчальної дисципліни є: відомості щодо нормативно-правової бази, основних принципів, організації, завдань, функцій, повноважень та основних напрямків діяльності органів, які здійснюють судову, правоохоронну та правозахисну діяльність. Тобто, дисципліну «Судові та правоохоронні органи України» можна визначити як таку, в рамках якої вивчаються основи організації та найбільш істотні напрями і завдання діяльності судових, правоохоронних та правозахисних органів, їх взаємодія один з одним та іншими органами держави.

Основними завданнями вивчення дисципліни є з'ясування джерел права; сприяння глибокому засвоєнню нормативних актів, прищеплення вміння працювати з ними; ознайомлення з принципами організації судової системи в Україні та організації діяльності правоохоронних органів; формування у здобувачів вищої освіти розуміння сутності судової влади та сутності правоохоронної діяльності.

Навчальна дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» є ввідним курсом, що дає можливість ознайомитися з правоохоронною діяльністю в Україні та пізнати її міждисциплінарні зв'язки з іншими навчальними дисциплінами. Вона межує з такими правовими дисциплінами як конституційне право, теорія держави і права, кримінологія, адміністративне право, кримінальне право, кримінальний процес, судоустрій України, прокуратура України, адвокатура в Україні та деякими іншими дисциплінами.

Метою курсу «Судові та правоохоронні органи України» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з системою судових та правоохоронних органів України, а також формування у них чіткого уявлення щодо побудови, ролі, завдань, головних принципів і напрямків діяльності, компетенції і повноважень, як окремих її основних елементів, так у їх взаємодії між собою та з іншими інструкціями держави й суспільства.

Запропонований навчально-методичний посібник підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України». Він охоплює план

заняття, контрольні питання, завдання для індивідуальної роботи, ситуаційні задачі (вправи) та тести, а також список рекомендованої літератури до кожного семінарського та практичного заняття.

Посібник призначений для курсантів (студентів), які навчаються на першому рівні вищої освіти за спеціальностями D8 «Право» та K9 «Правоохоронна діяльність» в Пенітенціарній академії України.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Судові органи України

Тема 1. Поняття, ознаки і завдання правоохоронної діяльності та правоохоронних органів

Предмет дисципліни “Судові та правоохоронні органи України”. Система навчальної дисципліни “Судові та правоохоронні органи України”. Взаємозв’язок “Судових та правоохоронних органів ” з іншими навчальними дисциплінами. Поняття правоохоронної діяльності. Ознаки правоохоронної діяльності. Завдання правоохоронної діяльності. Види правоохоронних функцій. Зміст головних правоохоронних функцій. Другорядні (допоміжні) правоохоронні функції. Поняття та ознаки правоохоронного органу. Система правоохоронних органів. Поняття правозастосовного органу. Поняття правозастосовної діяльності. Система правозастосовних органів. Нормативно-правові акти, що регулюють засади організації та функціонування судових та правоохоронних органів. Поняття судової діяльності.

Тема 2. Поняття та принципи судової влади

Поняття судової влади. Поняття та види принципів судової влади. Інституціональні принципи судової влади. Принцип паритетності судової влади. Принцип справедливості судової влади. Принцип законності судової влади. Принцип здійснення судової влади тільки судом. Принцип доступності судової влади. Принцип незалежності судової влади. Принцип безсторонності судової влади. Принцип процедурності судової влади. Організаційні (судоустрійні) принципи судової влади. Принцип єдності судової системи і статусу суддів. Принцип територіальності. Принцип спеціалізації судової системи. Принцип інстанційності. Принцип незалежності суддів. Принцип недоторканності суддів. Принцип незмінюваності суддів. Принцип професіоналізму суддів. Функціональні (судочинні) принципи судової влади. Принцип державної мови судочинства. Принцип гласності судочинства. Принцип колегіального й одноособового розгляду судових справ. Принцип участі народу при здійсненні судової влади. Принцип здійснення судочинства на засадах рівності сторін. Принцип змагальності в судочинстві. Принцип презумпції

невинуватості. Принцип забезпечення обвинуваченому, підозрюваному, підсудному права на захист. Принцип права на оскарження судового рішення. Принцип обов'язковості судового рішення.

Тема 3. Судова система України

Судова система України. Суди загальної юрисдикції. Місцеві суди. Апеляційні суди. Верховний суд. Порядок утворення і ліквідації судів загальної юрисдикції. Призначення та обрання на посаду судді. Статус судді. Конституційний Суд України. Склад Конституційного Суду України. Повноваження Конституційного Суду України. Вимоги до судді Конституційного Суду України. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України. Дисциплінарна відповідальність судді. Вища кваліфікаційна комісія суддів України. Звільнення судді суду загальної юрисдикції з посади. **Державна судова адміністрація України.** Вища рада правосуддя. Повноваження Вищої ради правосуддя. Склад Вищої ради правосуддя. Вимоги до членів Вищої ради правосуддя.

Розділ 2. Прокуратура України та Служба безпеки України

Тема 4. Прокуратура України

Місце прокуратури в системі органів державної влади. Функції прокуратури. Підтримання державного обвинувачення в суді. Представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом. Нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство. Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. Система органів прокуратури. Порядок зайняття посади прокурора та порядок звільнення прокурора з адміністративної посади. Дисциплінарна відповідальність прокурора. Звільнення прокурора з посади, припинення, зупинення його повноважень на посаді.

Тема 5. Служба безпеки України

Завдання Служби безпеки України. Принципи діяльності Служби безпеки України. Правові підстави діяльності Служби безпеки України. Система та організація діяльності Служби

безпеки України. Основні напрямки діяльності і повноваження органів Служби безпеки України. Кадри органів Служби безпеки України. Контроль і нагляд за діяльністю Служби безпеки України.

Розділ 3. Національна поліція, Державна прикордонна служба України та інші правоохоронні

Тема 6. Національна поліція

Поняття поліції. Поняття Національної поліції України. Завдання поліції. Правові підстави діяльності поліції. Головні новації Закону України «Про Національну поліцію». Система поліції. Основні напрями діяльності кримінальної поліції. Функції патрульної поліції. Органи досудового розслідування. Завдання поліції охорони. Призначення спеціальної поліції. Поліція особливого призначення КОРД (Корпус оперативно-раптової дії). Повноваження поліції. Превентивні заходи, які може застосовувати поліція. Заходи примусу, які може застосовувати поліція. Спеціальні засоби, які можуть застосовувати поліцейські.

Тема 7. Державна прикордонна служба України та інші правоохоронні органи.

Основні функції Державної прикордонної служби України. Структура Державної прикордонної служби України. Повноваження Державної прикордонної служби України. Статус Національного антикорупційного бюро України. Основні принципи діяльності Національного бюро. Загальна структура і чисельність Національного бюро. Порядок добору кандидатів на посади Національного бюро. Підстави для притягнення працівника Національного бюро до дисциплінарної відповідальності. Основні завдання Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. Структура Служби правопорядку. Права військовослужбовців Служби правопорядку. Повноваження посадових осіб державної лісової охорони. Повноваження посадових осіб органів рибоохорони. Система органів державного фінансового контролю. Функції органів державного фінансового контролю. БЕБ.

Розділ 4. Державна кримінально-виконавча служба України

Тема 8. Державна кримінально-виконавча служба України: поняття та структура

Основні завдання ДКВС України. Основні принципи діяльності ДКВС України.

Структура ДКВС України (Мін'юст України, Департамент з питань виконання кримінальних покарань, воєнізовані формування, Міжрегіональні управління з питань виконання кримінальних покарань, ДУ «Центр пробації», ДУ «Центр охорони здоров'я ДКВСУ», навчальні заклади ДКВС України, ДУ «Генеральна Дирекція ДКВС України»).

Права та обов'язки персоналу ДКВС України.

Тема 9. Структура та функції слідчих ізоляторів

Слідчий ізолятор як установа попереднього ув'язнення. Структура СІЗО. Основні функції структурних підрозділів СІЗО. Права та обов'язки осіб, узятих під варту. Дільниці для тримання військовополонених.

Тема 10. Структура та функції установ виконання покарань та таборів для тримання військовополонених

Види УВП та його структурні підрозділи. Структурні дільниці УВП. Основні функції структурних підрозділів УВП. Права та обов'язки засуджених. Табори для тримання військовополонених.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	Назви розділів і тем	Кількість годин				
		Денна форма				
		Усього	у тому числі			
			Л	СЗ	ПЗ	СР
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Судові органи України						
1	Поняття, ознаки і завдання правоохоронної діяльності та правоохоронних органів	8	2	2		4
2	Поняття та принципи судової влади	10	2	4		4
3	Судова система України	12	2	4	2	4
	Всього за розділ 1	30	6	10	2	12
Розділ 2. Прокуратура України та Служба безпеки України						
4	Прокуратура України	16	2	4		10
5	Служба безпеки України	14	2	2		10
	Всього за розділ 2	30	4	6		20
Розділ 3. Національна поліція, Державна прикордонна служба України та інші правоохоронні						
6	Національна поліція	15	2	2	2	9
7	Державна прикордонна служба України та інші правоохоронні органи	15	2	4		9
	Всього за розділ 3	30	4	6	2	18
Розділ 4. Державна кримінально-виконавча служба України						
8	Державна кримінально-виконавча служба України: поняття та структура	12	2	4	2	4
9	Структура та діяльність слідчих ізоляторів	9	2	2	2	3
10	Структура та діяльність установ виконання покарань	9	2	4		3

	та таборів для тримання військовополонених					
	Всього за розділ 4	30	6	10	4	10
	Усього годин	120	20	32	8	60

С/З, Тема 1: Поняття, ознаки і завдання правоохоронної діяльності та правоохоронних органів (2 години)

Мета семінарського заняття: розкрити поняття правоохоронної діяльності, правоохоронних та правозастосовних органів; визначити завдання правоохоронної діяльності; розглянути систему правоохоронних та правозахисних органів; охарактеризувати нормативно-правові акти, що регулюють засади організації та функціонування судових та правоохоронних органів.

Основні поняття теми: правоохоронна діяльність, правоохоронні органи, правозастосовні органи, завдання правоохоронної діяльності, система правоохоронних та правозахисних органів, нормативно-правові акти, що регулюють засади організації та функціонування судових та правоохоронних органів.

План

1. Предмет та система навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» і її співвідношення з іншими навчальними дисциплінами
2. Поняття та ознаки правоохоронної діяльності. Правоохоронні функції.
3. Поняття, ознаки та система правоохоронних та правозастосовних органів України
4. Нормативно-правові акти, що регулюють засади організації та функціонування судових та правоохоронних органів

Контрольні питання:

1. Визначте предмет навчальної дисципліни “Судові та правоохоронні органи України”.
2. Охарактеризуйте систему навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України».
3. Який взаємозв'язок «Судових та правоохоронних органів України» з іншими навчальними дисциплінами?
4. Визначте поняття правоохоронної діяльності.
5. Які виділяють ознаки правоохоронної діяльності?
6. Назвіть завдання правоохоронної діяльності.
7. Які є види правоохоронних функцій?

8. Розкрийте зміст головних правоохоронних функцій.
9. Охарактеризуйте другорядні (допоміжні) правоохоронні функції.
10. Надайте визначення поняттю «правоохоронний орган».
11. Які є ознаки правоохоронного органу?
12. Визначте систему правоохоронних органів.
13. Що таке правозахисна діяльність?
14. Надайте визначення поняттю «правозастосовний орган».
15. Визначте систему правозастосовних органів.
16. Назвіть нормативно-правові акти, що регулюють засади організації та функціонування судових та правоохоронних органів.
17. Що таке судова діяльність?

Завдання для індивідуальної роботи

Теми реферативних доповідей:

1. Взаємозв'язок й взаємозалежність навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів України» з рядом суміжних юридичних дисциплін.
2. Завдання правоохоронних органів в умовах формування правової держави в Україні.
3. Шляхи вдосконалення діяльності судових і правоохоронних органів на сучасному етапі здійснення судово-правової реформи.
4. Роль міжнародно-правових актів у питаннях відправлення правосуддя та діяльності з підтримання правопорядку.
5. Юридичне визначення правоохоронної, судової та правозахисної діяльності.

Тести

1. До предмета дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» входить питання, що стосуються:
 - а) вчення про поділ державної влади на окремі гілки;
 - б) повноважень та основних напрямків діяльності державних органів, які здійснюють судову та іншу правоохоронну діяльність;
 - в) діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;
 - г) обмеження правоохоронними органами окремих конституційних прав людини і громадянина.

2. До головних функцій навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» не відноситься:

- а) захисна;
- б) оперативно-розшукова;
- в) інтегруюча;
- г) розслідування злочинів.

3. Що є основним завданням правоохоронної діяльності?

- а) організація виборів;
- б) забезпечення правопорядку і законності;
- в) проведення економічних реформ;
- г) керування органами місцевого самоврядування.

4. Якому поняттю відповідає наступне визначення «це надання кожній особі правової допомоги у спірних питаннях, а також захисті фізичних осіб від кримінального обвинувачення»?

- а) оперативно-розшукова діяльність;
- б) оборонна діяльність;
- в) правоохоронна діяльність;
- г) правозахисна діяльність.

5. В якому нормативно-правовому акті надано орієнтовний перелік правоохоронних органів?

- а) Кодексі законів про працю України;
- б) Кодексі України про адміністративні правопорушення;
- в) Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»;
- г) Законі України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб».

6. Яка з ознак є характерною для правоохоронної діяльності?

- а) виконується на громадських засадах;
- б) має владно-примусовий характер;
- в) здійснюється лише приватними структурами;
- г) завжди передбачає отримання прибутку.

7. Який орган в Україні має статус правоохоронного?

- а) Міністерство освіти і науки;
- б) Державна служба статистики;
- в) Національна поліція;
- г) Національний банк України.

8. До правоохоронних органів не належить:

- а) Пенсійний фонд України;
- б) Служба безпеки України;
- в) Державна кримінально-виконавча служба України;
- г) Бюро економічної безпеки України.

9. Яким нормативно-правовим актом визначено питання щодо організації судової влади та здійснення правосуддя в Україні?

- а) Законом України «Про судоустрій і статус суддів»;
- б) Законом України «Про Конституційний Суд України»;
- в) Законом України «Про доступ до судових рішень»;
- г) Законом України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень».

10. Яка з наведених функцій належить до правоохоронної діяльності?

- а) захист прав і свобод громадян;
- б) організація культурних заходів;
- в) видавництво підручників;
- г) регулювання валютного курсу.

11. Що відрізняє правоохоронні органи від інших державних структур?

- а) обов'язковість використання іноземної мови;
- б) здійснення правозастосовної діяльності;
- в) наявність печатки;
- г) фінансування з бюджету.

12. Який із принципів є основою правоохоронної діяльності?

- а) гласність і законність;
- б) політична доцільність;
- в) економічна вигода;

г) таємність та ізоляція.

13. Який орган здійснює правосуддя в Україні?

- а) суди;
- б) органи прокуратури;
- в) Національна поліція України;
- г) Кабінет Міністрів України.

14. Яка відмінність між правоохоронними органами та судовою системою?

- а) судова система лише контролює поліцію;
- б) суди здійснюють правосуддя, а правоохоронні органи - захист прав і боротьбу зі злочинністю;
- в) правоохоронні органи працюють без законодавчої бази;
- г) суди входять до складу МВС.

Рекомендована література:

Основна:

1. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України від 07.03.2002 р. № 3099-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 32. Ст. 225.
2. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.
3. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 30. Ст.409.
4. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб: Закон України від 4.03.1998 р. № 160/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. Ст. 236.
5. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 13. Ст.110.
6. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.
7. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08.07.2011

р. № 3677-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.

8. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.

9. Про чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України: Закон України від 02.03.2000 р. № 1526-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 20. Ст. 151.

10. Положення про державну лісову охорону: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 16.09.2009 р. № 976. *Офіційний вісник України*. 2009. № 71. Ст. 9.

11. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 17. Ст. 158.

12. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. №2229-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.

13. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.

14. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 54.

15. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 13. Ст. 93.

16. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

17. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 6. Ст. 55.

18. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3-4. Ст. 21.

19. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.

20. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. Ст. 88.

Допоміжна

1. Бурбика М. М., Уткіна М. С. Судові та правоохоронні органи (у схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2016. 122 с.
2. Дручек О., Волуйко О., Вакаров В. Правоохоронна діяльність в умовах правового режиму воєнного стану в Україні: особливості реалізації. Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України. 2024. № 1. С. 43–51. <https://doi.org/10.59226/2786-6920.1.2024.43-51>
3. Кунєв Ю.Д., Мазур А.В., Правоохоронна діяльність: теоретичний аспект. Юридичний вісник. 2023. Вип. 3 (68). С. 96–103.
4. Лапкін А. В. Особливості професійної етики співробітників правоохоронних органів. Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика. 2024. № 6 (2). С. 83–86. <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2023-2-6-15>
5. Марущак Н. Правоохоронні органи: проблеми визначення. Актуальні проблеми юридичної науки та практики. 2023. № 1 (7). С. 7–12.
6. Руденко М. В., Рибалко Г. С., Кривуля В. Є. Судові та правоохоронні органи України: підручник / за ред. М. В. Руденка. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. 311 с.
7. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с.
8. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
9. Судові та правоохоронні органи України: ілюстрований курс лекцій: навч. посіб. уклад.: Денисенко К.В., Шамрук Н.Б. Чернігів: Академія ДПтС, 2023. 309 с.
10. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.
11. Табака Т. Сутність правоохоронної діяльності. Актуальні проблеми правознавства. 2024. № 1 (37). С. 257-261.

12. Токарева К. С. Адміністративно-правовий статус правоохоронних органів: поняття і структура. Часопис Київського університету права. 2023. № 2. С. 80-84.
<https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2023.17>

13. Бараннік Р. В. Судові та правоохоронні органи України : підручник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності “Правоохоронна діяльність” освітньо-професійної програми “Правоохоронна діяльність”. Запоріжжя : ЗНУ, 2025. 508 с.

14. Нікітенко О.І., Журавель І.В. Адміністративно-правова легітимація правоохоронних органів у сфері забезпечення державної безпеки країни. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2025. Вип. 88. Ч. 2. С. 446-450.

15. Павлюх О.А., Коломієць Д.В. Забезпечення діяльності правоохоронних органів під час проведення обшуку. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2025. Вип. 88. Ч. 3. С. 314-319.

16. Гавриленко В.В. Міжнародно-правові стандарти прав людини на життя та їх імплементація у діяльність національних правоохоронних органів. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2025. Вип. 87. Ч. 4. С. 378-385.

17. Воронятніков О.О. Міжнародно-правові основи співробітництва між правоохоронними органами України та Європолом. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2025. Вип. 87. Ч. 4. С. 206-210.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Судова влада України. URL: www.court.gov.ua

Верховний суд. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua>

Конституційний суд України. URL: <https://ccu.gov.ua/index.php>

Офіс Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/>

Національна поліція України. URL:

<https://mvs.gov.ua/uk/contacts/national-police-ukraine>

Служба безпеки України. URL: <https://ssu.gov.ua/>

Департамент з питань виконання кримінальних покарань.

URL: www.kvs.gov.ua

Державна прикордонна служба України. URL:
<https://dpsu.gov.ua/>

Національне антикорупційне бюро України. URL:
<https://nabu.gov.ua/>

С/З, Тема 2: Поняття та принципи судової влади (4 години)

Мета семінарського заняття: засвоїти поняття, систему та значення засад (принципів) судочинства (судової влади); вивчити інституціональні принципи судової влади; поглибити знання про організаційні (судоустрійні) принципи судової влади; з'ясувати значення функціональних (судочинних) принципів судової влади.

Основні поняття теми: конституційні засади (принципи) судочинства, підсистеми принципів судової влади, інституціональні (загальні) принципи судової влади, організаційні (судоустрійні) принципи судової влади, функціональні принципи судової влади.

План

1. Поняття, система та значення засад (принципів) судочинства
2. Інституціональні принципи судової влади
3. Організаційні (судоустрійні) принципи судової влади
4. Функціональні (судочинні) принципи судової влади

Контрольні питання:

1. Визначте поняття судової влади.
2. Розкрийте поняття та назвіть види принципів судової влади.
3. Охарактеризуйте інституціональні принципи судової влади.
4. Принцип паритетності судової влади.
5. Принцип справедливості судової влади.
6. Принцип верховенства права.
7. Принцип законності судової влади.
8. Принцип здійснення судової влади тільки судом.
9. Принцип доступності судової влади.

10. Принцип незалежності судової влади.
11. Принцип безсторонності судової влади.
12. Принцип процедурності судової влади.
13. Охарактеризуйте організаційні (судоустрійні) принципи судової влади.
14. Принцип єдності судової системи і статусу суддів.
15. Принцип територіальності.
16. Принцип спеціалізації судової системи.
17. Принцип інстанційності.
18. Принцип незалежності суддів.
19. Принцип недоторканності суддів.
20. Принцип незмінюваності суддів.
21. Принцип професіоналізму суддів.
22. Охарактеризуйте функціональні (судочинні) принципи судової влади.
23. Принцип державної мови судочинства.
24. Принцип гласності судочинства.
25. Принцип колегіального й одноособового розгляду судових справ.
26. Принцип участі народу при здійсненні судової влади.
27. Принцип здійснення судочинства на засадах рівності сторін.
28. Принцип змагальності в судочинстві.
29. Принцип презумпції невинуватості.
30. Принцип забезпечення обвинуваченому, підозрюваному, підсудному права на захист.
31. Принцип права на оскарження судового рішення.
32. Принцип обов'язковості судового рішення.

Завдання для індивідуальної роботи

Теми рефератів, доповідей:

1. Поняття та значення засад (принципів) організації судової влади по здійсненню правосуддя в Україні.
2. Принцип верховенства права в системі принципів судочинства.
3. Система та механізм реалізації гарантій незалежності суддів в Україні.
4. Фактори, які негативно впливають на стан незалежності суддів в Україні.

5. Недоторканність судді як принцип судочинства.
6. Принцип участі народу при здійсненні судової влади.
7. Тиск на суддів і судову систему в Україні.
8. Забезпечення права на справедливий суд.

Тести

1. Слово «принципи» з латинської мови перекладається як:

- а) базове положення;
- б) висхідна ідея;
- в) першооснова;
- г) першоджерело.

2. Яка група принципів спрямована на фіксацію загальних відносин, що виникають при запровадженні інституту судової влади в суспільстві, окреслюють її місце в системі поділу влади й загальних засад взаємовідносин з іншими державними та приватними інститутами?

- а) інституціональні;
- б) функціональні;
- в) організаційні;
- г) деструктивні.

3. В якому міжнародному нормативно-правовому акті закріплено право на справедливий суд?

- а) Загальній декларації прав людини;
- б) Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права;
- в) Європейській конвенції про захист прав людини і основоположних свобод;
- г) Основних принципах незалежності судових органів, схвалених ГА ООН.

4. Чи дозволено делегування функцій судів?

- а) категорично ні;
- б) так, лише найвищим посадовим особам держави;
- в) так, всім громадянам, які обізнані в національному процесуальному законодавстві;

г) так, всім громадянам, які мають другий (магістерський) рівень вищої освіти.

5. Для якого принципу судової влади характерне наступне визначення «це нормативне закріплення й реальне забезпечення можливості безперешкодного звернення до суду за захистом своїх прав, відсутність при цьому невинуватених правових і фактичних ускладнень»?

- а) гласності;
- б) паритетності;
- в) доступності;
- г) інстанційності.

6. Як має вчинити суддя, якщо він заінтересований у предметі судового розгляду?

- а) розглянути справу на загальних умовах;
- б) повідомити про такий факт голові Верховного суду;
- в) повідомити про такий факт голові Конституційного суду України;
- г) заявити відвід.

7. Сутність принципу територіальності в побудові судової системи закріплено в:

- а) ст. 116 Конституції України;
- б) ст. 123 Конституції України;
- в) ст. 125 Конституції України;
- г) ст. 7 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

8. Якою мовою здійснюється судочинство та діловодство в судах України?

- а) будь якою за вибором учасників справи;
- б) виключно державною;
- в) державною або англійською;
- г) державною або однією з мов країн Європейського Союзу.

9. Інформація про суд, який розглядає справу, сторони спору та предмет позову, дату надходження позовної заяви, апеляційної, касаційної скарги, заяви про перегляд судового рішення, тощо має бути оприлюднено:

- а) на офіційному веб-сайті Єдиного державного реєстру судових рішень;
- б) на офіційному веб-сайті Вищої ради правосуддя;
- в) в газеті Відомості Верховної Ради України;
- г) в газеті Офіційний вісник України.

10. Для якого принципу судової влади характерне наступне визначення «це самостійне обстоювання сторонами їхніх правових позицій, прав, свобод і законних інтересів засобами, що передбачені законом»?

- а) обов'язковості судового рішення;
- б) участі народу в здійсненні судової влади;
- в) рівності сторін;
- г) змагальності.

11. Який принцип судової влади гарантує відсутність впливу інших гілок влади на суд?

- а) гласність;
- б) законність;
- в) незалежність суддів;
- г) доступність правосуддя.

12. Який принцип передбачає, що всі учасники процесу є рівними перед законом і судом?

- а) рівність громадян;
- б) змагальність сторін;
- в) колегіальність;
- г) презумпція невинуватості.

13. Який принцип судової влади забезпечується обов'язковістю виконання судових рішень?

- а) гласність;
- б) обов'язковість рішень суду;
- в) доступність правосуддя;
- г) пропорційність.

14. Який принцип судочинства означає, що справа розглядається відкрито, а закриті засідання – виняток?

- а) незалежність;

- б) гласність і відкритість судового процесу;
- в) диспозитивність;
- г) справедливість.

15. Який принцип судочинства закріплений у Конституції України як основа правосуддя?

- а) справедливий суд;
- б) можливість апеляції;
- в) колегіальність;
- г) таємність процесу.

16. Який принцип судової влади передбачає право особи на оскарження рішення?

- а) доступність правосуддя;
- б) апеляційність та касаційність оскарження судового рішення;
- в) гласність;
- г) диспозитивність.

17. Який принцип вимагає, щоб суддя ухвалював рішення лише на підставі закону?

- а) законності;
- б) гуманізму;
- в) економічності;
- г) колегіальності.

18. Який принцип судової влади забезпечує неупереджене ставлення до сторін?

- а) справедливості;
- б) безсторонності суду;
- в) доступності правосуддя;
- г) гласності.

19. Що означає принцип диспозитивності у судочинстві?

- а) суддя має право самостійно розпочати справу;
- б) учасники процесу самі визначають межі судового розгляду;
- в) суд обирає адвоката для відповідача;
- г) суд завжди виносить колегіальне рішення.

20. Який принцип судочинства є гарантією захисту невинної особи від незаконного засудження?

- а) змагальність;
- б) презумпція невинуватості;
- в) гласність;
- г) незалежність

Ситуаційні задачі

Задача 1

Короленка було засуджено обвинувальним вироком Залізничного районного суду м. Львова за п.1 ч. 2 ст. 115 Кримінального кодексу України на одинадцять років позбавлення волі. Розгляд справи здійснювався професійним суддею одноособово.

1. Чи правомірне рішення суду у даній ситуації ?
2. Який принцип судочинства порушено в даному випадку ?

Задача 2

Громадянин Петренко звернувся до керівництва банку «Демарк» із заявою про повернення строкового банківського вкладу (депозиту) у зв'язку із закінченням строку дії договору. Петренку було відмовлено, а тому він звернувся до Чернігівського окружного адміністративного суду з позовом до банку «Демарк» щодо повернення строкового банківського вкладу (депозиту).

1. Чи підлягає розгляду даний позов у Чернігівському окружному адміністративному суді?
2. Який принцип судочинства порушено в даному випадку ?

Задача 3

Публічне акціонерне товариство «Укртранснафта» звернулося до Київського апеляційного адміністративного суду з адміністративним позовом до Державної податкової служби у Києво-Святошинському районі Головного управління ДПС у Київській області, в якому просив визнати протиправними дії податкової інспекції щодо нарахування пені у сумі 866 686,67 грн. за несвоєчасну сплату щомісячних авансових внесків з податку на прибуток.

1. Чи підлягає розгляду даний позов у Київському апеляційному адміністративному суді?

2. Якщо ні, то який принцип судочинства порушено?

Задача 4

Петренку було пред'явлено обвинувачення у вчиненні злочину, передбаченого п.1 ч. 2 ст. 115 Кримінального кодексу України, за який передбачене покарання у виді довічного позбавлення волі. Під час підготовчого судового засідання Петренко заявив клопотання про розгляд кримінального провадження стосовно нього судом присяжних. У задоволенні даного клопотання було відмовлено. Петренка було засуджено Калинівським районним судом у складі трьох суддів до довічного позбавлення волі.

1. Чи були допущені порушення закону у даній ситуації ?
2. Який принцип судочинства порушено в даному випадку ?

Задача 5

Призначивши справу до судового розгляду, суддя Тимченко одночасно прийняв рішення про розгляд справи у закритому судовому засіданні. Мотивував він своє рішення тим, що обвинувачений неповнолітній Корнійчук заявив таке клопотання, оскільки не бажає, щоб його друзі були присутні на засіданні і насміхались з нього. Крім цього, суддя Тимченко підкреслив, що має сина такого ж віку і не хотів би надмірного розголосу у такій ситуації.

1. Чи відповідають дії судді Тимченка чинному процесуальному законодавству ?
2. Обґрунтуйте свою відповідь принципами судочинства.

Задача 6

Справа про обвинувачення Карпенка у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 Кримінального кодексу України, була призначена до розгляду на 10 год. 10 березня.

У цей день у судовому засіданні був доставлений обвинувачений, з'явилися потерпілий, його представник, свідки та інші учасники судового розгляду. Прокурор у судовому засіданні з'явитись не зміг, мотивуючи це надмірною зайнятістю. Натомість у судовому засіданні з'явився слідчий Воробей, який здійснював досудове розслідування щодо цього злочину, був обізнаний з усіма його деталями і заявив, що готовий підтримувати державне

обвинувачення в суді. Крім того, він повідомив, що прокурор не проти його участі у судовому засіданні. Суддя Макарик не заперечував проти такого рішення слідчого.

1. Чи допущені порушення закону в даній ситуації ?
2. Обґрунтуйте свою позицію принципами кримінального судочинства.

Задача 7

До Шевченківського районного суду м. Львова надійшли матеріали кримінального провадження по обвинуваченню громадянина К. у вчиненні крадіжки, передбаченої ч.1 ст. 185 Кримінального кодексу України. Суддя Петренко відмовився розглядати дану кримінальну справу, мотивуючи це тим, що громадянин К. є поляком за національністю, а тому кримінальна справа повинна розглядатись у судах Республіки Польща. Громадянин К. не заперечував проти такого рішення судді, оскільки вважав, що там він зможе краще захистити свої права та законні інтереси.

1. Чи правомірні дії судді Петренка?
2. Оцініть ситуацію з точки зору дії принципів судочинства.

Задача 8

Під час судового розгляду кримінальної справи за обвинуваченням Деметрадзе у скоєнні розбійного нападу було встановлено, що він не володіє українською мовою, погано розмовляє російською. Суддя повідомив, що буде вести судові засідання на російській мові.

1. Дайте правову оцінку діям судді.
2. Який принцип судочинства порушено в даному випадку?

Рекомендована література:

Основна:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.
2. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 29. Ст. 535.

3. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 17. Ст. 158.

4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.

5. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. *Відомості Верховної Ради*. 2005. № 15. Ст. 128.

6. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.

7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 31. Ст. 545.

8. Про Вищу Раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. № 1798-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 7-8. Ст. 50.

9. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 35. Ст. 376.

10. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282.

Допоміжна

18. Бабко В.В. Особливості забезпечення принципу незмінюваності при призначенні на посаду судді Конституційного суду України. *Право і суспільство*. 2023. № 6. С. 459-463.

19. Бабко В.В. Удосконалення системи кар'єрного просування суддів: національний та зарубіжний досвід. *Приватне та публічне право*. 2022. № 4. С. 111-116.

20. Бандурка С. С. Адвокатура в країнах Європейського Союзу та можливості використання її досвіду в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 1. С. 3-10.

21. Берч В.В. Участь народу у реалізації судової влади: роль та значення у забезпеченні розвитку громадянського суспільства. *Наукові перспективи*. 2024. № 4. С. 840-846.

22. Бєлов Д.М., Придачук О.А. Місце та роль судової влади в системі органів державної влади: реалізація принципу

народовладдя. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. URL: dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/62383/1/278579-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-642288-1-10-20230507.pdf

23. Бисага Ю. М. Реалізація принципу народовладдя: доктринальні засади. Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право. 2023. Т.1. Вип. 76. С. 79-85 .

24. Гудима М.М. Незалежність суддів як конституційний принцип та деонтологічна засада суддівської професії. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 2. С. 748-755.

25. Казаков А. Юридичні позиції Конституційного Суду України щодо конституційних обов'язків людини та громадянина. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». 2024. № 37. С. 83-91. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-09>

26. Омеляненко Є. П. Форми соціального захисту працівників органів прокуратури України: дис. ... д-ра юрид. наук : 081. Київ, 2023. 243 с.

27. Паскар А.Л. Порівняльний аналіз практики виконання рішень Конституційного Суду України та Європейського Суду з прав людини. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 3. С. 652-657.

28. Проць О.Є. Судова влада у системі поділу влад: підходи до розуміння. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. 2023. Т. 34 (73). № 6. С. 1-6.

29. Судові та правоохоронні органи України: ілюстрований курс лекцій: навч. посіб. уклад.: Денисенко К.В., Шамрук Н.Б. Чернігів: Академія ДПтС, 2023. 309 с.

30. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

31. Цимбалюк В. Адвокат в системі безоплатної правової допомоги: організаційно-правові основи взаємодії. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 1. С. 412-415.

32. Бедратий Ю.В., Халюк С.О., Савка О.Т. Реформа судової системи України: результати та подальші кроки. Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми. 2025. № 5. URL: <https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel/article/view/168/162>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Судова влада України. URL: www.court.gov.ua

Верховний суд. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

Конституційний суд України. URL: <https://ccu.gov.ua/index.php>

С/З, Тема 3: Судова система України (4 години)

Мета семінарського заняття: закріпити знання про систему судів загальної юрисдикції; засвоїти повноваження Конституційного Суду України; з'ясувати значення органів, що забезпечують діяльність органів судової влади.

Основні поняття теми: Судова система України. Суди загальної юрисдикції. Місцеві суди. Апеляційні суди. Верховний суд. Порядок утворення і ліквідації судів загальної юрисдикції. Призначення та обрання на посаду судді. Статус судді. Конституційний Суд України. Склад Конституційного Суду України. Повноваження Конституційного Суду України. Вимоги до судді Конституційного Суду України. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України. Дисциплінарна відповідальність судді. Вища кваліфікаційна комісія суддів України. Звільнення судді суду загальної юрисдикції з посади. Державна судова адміністрація України. Вища рада правосуддя. Повноваження Вищої ради правосуддя. Склад Вищої ради правосуддя. Вимоги до членів Вищої ради правосуддя.

План

1. Суди загальної юрисдикції
2. Конституційний суд України
3. Органи, що забезпечують діяльність органів судової влади

Контрольні питання:

1. Дайте визначення «Судова система України».
2. Які судові органи становлять систему судів загальної юрисдикції?

3. Які суди належать до місцевих судів.
4. Назвіть апеляційні суди.
5. Назвіть Вищі спеціалізовані суди.
6. Визначте склад і повноваження Верховного суду України.
7. Охарактеризуйте порядок утворення і ліквідації судів загальної юрисдикції.
8. Розкрийте порядок призначення та обрання на посаду суддів судів загальної юрисдикції.
9. Охарактеризуйте статус судді.
10. Назвіть основні риси Конституційного Суду України як єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні.
11. Охарактеризуйте склад Конституційного Суду України.
12. Повноваження Конституційного Суду України.
13. Вимоги до судді Конституційного Суду України.
14. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України.
15. Назвіть повноваження Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.
16. Розкрийте порядок притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.
17. Охарактеризуйте порядок звільнення судді суду загальної юрисдикції з посади.
18. Визначте повноваження Державної судової адміністрації України.
19. Окресліть правові засади діяльності Вищої ради правосуддя.
20. Визначте склад Вищої ради правосуддя.
21. Перерахуйте вимоги до членів Вищої ради юстиції.
22. Назвіть повноваження Вищої ради правосуддя.
23. Поясніть різницю між інстанційністю та спеціалізацією судів України.
24. Які категорії справ розглядають адміністративні суди? Наведіть приклади.
25. Чим відрізняється апеляційне оскарження від касаційного?
26. Які є підстави для притягнення судді місцевого суду до дисциплінарної відповідальності?
27. Назвіть процедуру призначення судді Конституційного Суду. Чим відрізняється конституційне подання від конституційного звернення?

28. У чому полягає значення рішень Конституційного Суду для судової практики загальних судів?

Завдання для індивідуальної роботи

Теми рефератів, доповідей:

1. Судово-правова реформа в Україні.
2. Порядок призначення та обрання на посаду судді.
3. Повноваження Конституційного Суду України.
4. Дисциплінарна відповідальність судді.
5. Повноваження Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.
6. Повноваження Державної судової адміністрації України.
7. Повноваження Вищої ради правосуддя.

Тести

1. Продовжіть речення: «судоустрій будується за принципами територіальності, спеціалізації та»:

- а) загальнопоширеності;
- б) активності;
- в) інстанційності;
- г) різноманітності.

2. Найвищим судом в Україні у системі судоустрою є:

- а) Верховний Суд;
- б) Верховний Суд України;
- в) Конституційний суд України;
- г) Європейський Суд з прав людини.

3. В якому році було утворено Вищий спеціалізований суд із питань інтелектуальної власності?

- а) 2014;
- б) 2015;
- в) 2016;
- г) 2017.

4. Судом касаційної інстанції в Україні є:

- а) Касаційний Суд;
- б) Верховний Суд;

- в) Вищий спеціалізований суд із питань інтелектуальної власності;
- г) Вищий антикорупційний суд.

5. У складі Верховного Суду не діє:

- а) Велика Палата Верховного Суду;
- б) Мала Палата Верховного Суду;
- в) Касаційний адміністративний суд;
- г) Касаційний господарський суд.

6. Конституційний Суд знаходиться у місті:

- а) Київ;
- б) Харків;
- в) Одеса;
- г) Львів.

7. Скільки суддів входить до складу Конституційного Суду України?

- а) 12;
- б) 14;
- в) 16;
- г) 18.

8. Суддів Конституційного Суду України не призначають:

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) з'їзд суддів України.

9. Який орган ухвалює рішення стосовно порушення суддею вимог щодо несумісності?

- а) Конституційний Суд України;
- б) Верховна Рада України;
- в) з'їзд суддів України;
- г) Вища рада правосуддя.

10. Який орган у системі правосуддя здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади у межах повноважень, установлених законом?

- а) Державна судова адміністрація України;
- б) Вища рада правосуддя;
- в) Вища кваліфікаційна комісія суддів України;
- г) Верховний Суд.

11. Які суди є судами першої інстанції?

- а) апеляційні суди;
- б) Верховний Суд;
- в) місцеві суди;
- г) Конституційний суд України.

12. Який статус має Верховний Суд?

- а) суд першої інстанції;
- б) суд апеляційної інстанції;
- в) суд касаційної інстанції;
- г) суд конституційної юрисдикції.

13. Який мінімальний вік кандидата у судді Конституційного Суду?

- а) 30 років;
- б) 35 років;
- в) 40 років;
- г) 45 років.

14. Яке з наведеного є повноваженням Конституційного Суду?

- а) розгляд цивільних і кримінальних справ;
- б) тлумачення Конституції України;
- в) розгляд апеляцій на рішення Верховного Суду;
- г) призначення суддів місцевих судів.

15. Скільки членів входить до складу Вищої ради правосуддя?

- а) 15;
- б) 18;
- в) 21;
- г) 25.

16. Яке головне завдання Державної судової адміністрації України?

- а) призначення суддів;
- б) фінансове та організаційне забезпечення діяльності судів;
- в) відбір кандидатів у судді;
- г) вирішення конституційних спорів.

Рекомендована література:

Основна:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.
2. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 29. Ст. 535.
3. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 17. Ст. 158.
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.
5. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. *Відомості Верховної Ради*. 2005. № 15. Ст. 128.
6. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 31. Ст. 545.
8. Про Вищу Раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. № 1798-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 7-8. Ст. 50.
9. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 35. Ст. 376.

10. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282.

Допоміжна

11.Бабко В.В. Особливості забезпечення принципу незмінюваності при призначені на посаду судді Конституційного суду України. *Право і суспільство*. 2023. № 6. С. 459-463.

12.Бабко В.В. Удосконалення системи кар'єрного просування суддів: національний та зарубіжний досвід. *Приватне та публічне право*. 2022. № 4. С. 111-116.

13.Бандурка С. С. Адвокатура в країнах Європейського Союзу та можливості використання її досвіду в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 1. С. 3-10.

14.Берч В.В. Участь народу у реалізації судової влади: роль та значення у забезпеченні розвитку громадянського суспільства. *Наукові перспективи*. 2024. № 4. С. 840-846.

15.Белов Д.М., Придачук О.А. Місце та роль судової влади в системі органів державної влади: реалізація принципу народовладдя. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. URL: dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/62383/1/278579-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-642288-1-10-20230507.pdf

16.Бисага Ю. М. Реалізація принципу народовладдя: доктринальні засади. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право*. 2023. Т.1. Вип. 76. С. 79-85 .

17.Гудима М.М. Незалежність суддів як конституційний принцип та деонтологічна засада суддівської професії. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 2. С. 748-755.

18.Казаков А. Юридичні позиції Конституційного Суду України щодо конституційних обов'язків людини та громадянина. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2024. № 37. С. 83-91. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-09>

19.Омельяненко Є. П. *Форми соціального захисту працівників органів прокуратури України: дис. ... д-ра юрид. наук : 081*. Київ, 2023. 243 с.

20.Паскар А.Л. Порівняльний аналіз практики виконання рішень Конституційного Суду України та Європейського Суду з

прав людини. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 3. С. 652-657.

21.Проць О.Є. Судова влада у системі поділу влад: підходи до розуміння. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. 2023. Т. 34 (73). № 6. С. 1-6.

22.Судові та правоохоронні органи України: ілюстрований курс лекцій: навч. посіб. уклад.: Денисенко К.В., Шамрук Н.Б. Чернігів: Академія ДПтС, 2023. 309 с.

23.Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

24.Цимбалюк В. Адвокат в системі безоплатної правової допомоги: організаційно-правові основи взаємодії. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 1. С. 412-415.

25.Бедратий Ю.В., Халюк С.О., Савка О.Т. Реформа судової системи України: результати та подальші кроки. Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми. 2025. № 5. URL: <https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel/article/view/168/162>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Верховна Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Судова влада України. URL: www.court.gov.ua

Верховний суд. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

Конституційний суд України. URL: <https://ccu.gov.ua/index.php>

П/З, Тема 3: Судова система України (2 години)

Мета практичного заняття: закріпити знання про систему судів загальної юрисдикції; засвоїти повноваження Конституційного Суду України; з'ясувати значення органів, що забезпечують діяльність органів судової влади.

Основні поняття теми: Судова система України. Суди загальної юрисдикції. Місцеві суди. Апеляційні суди. Верховний суд. Порядок утворення і ліквідації судів загальної юрисдикції. Призначення та обрання на посаду судді. Статус судді. Конституційний Суд України. Склад Конституційного Суду

України. Повноваження Конституційного Суду України. Вимоги до судді Конституційного Суду України. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України. Дисциплінарна відповідальність судді. Вища кваліфікаційна комісія суддів України. Звільнення судді суду загальної юрисдикції з посади. Державна судова адміністрація України. Вища рада правосуддя. Повноваження Вищої ради правосуддя. Склад Вищої ради правосуддя. Вимоги до членів Вищої ради правосуддя.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Громадянин Дмитерко, доцент юридичного факультету одного з вищих навчальних закладів м. Києва, подав заяву про участь у доборі кандидатів на посаду судді. Однак у заяві вказав, що він є кандидатом юридичних наук, правником з великим педагогічним стажем і тому просить звільнити його від тестування з метою виявлення рівня загальних знань і від спеціальної підготовки кандидата на посаду судді.

Як має бути вирішена дана ситуація?

Задача 2

Громадянин Савчук пройшов спеціальну підготовку кандидата на посаду судді, успішно склав кваліфікаційний іспит, був зарахований до резерву суддів і подав заяву до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про участь у конкурсі на заміщення вакантної посади судді одного із місцевих судів.

Вища кваліфікаційна комісія суддів 15 червня 2023 р. внесла подання Президенту України про призначення Савчука суддею.

28 вересня 2023 р. Президент України видав Указ про призначення Савчука суддею місцевого суду.

Дайте правову оцінку даної ситуації.

Задача 3

Суддя Червоноградського міського суду Львівської області Дробот, маючи десятирічний стаж роботи на посаді судді, звернувся із заявою до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про переведення його до Франківського районного суду м. Львова, в якому була вакантна посада судді.

Вища кваліфікаційна комісія суддів внесла відповідне подання до Верховної Ради України. Верховна Рада України винесла постанову про переведення судді Дробота до Франківського районного суду м. Львова.

Дайте правову оцінку даної ситуації.

Задача 4

Суддя одного з місцевих судів Тернопільської області Нижник під час розгляду матеріалів кримінального провадження по обвинуваченню громадянина О. у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 187 КК України, припустився грубих, нетактовних висловлювань на адресу обвинуваченого О. Останній звернувся із заявою про притягнення судді до відповідальності за порушення присяги.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України порушила дисциплінарне провадження щодо судді Нижника. і за результатами такого провадження прийняла рішення про притягнення Н. до дисциплінарної відповідальності і застосування щодо нього дисциплінарного стягнення – суворої догани.

1. Чи правомірно діяла Вища кваліфікаційна комісія суддів України ?

2. Дайте правову оцінку даної ситуації.

Задача 5

Суддя Тячівського районного суду Закарпатської області, призначений вперше, до займання посади судді був одним із засновників юридичної фірми. Але, ставши суддею, він після робочого дня, а також у вихідні дні консультував постійних клієнтів фірми, які оплачували його послуги на банківський рахунок фірми.

Коли про це стало відомо, його запросили до Вищої кваліфікаційної комісії суддів, щоб спростувати цю інформацію, або дати стосовно неї пояснення.

Суддя підтвердив правдивість інформації і пояснив, що він не бачить у його вчинках порушень закону:

- по-перше, він давав консультації поза приміщенням суду і не в робочий час, тобто на його службових обов'язках це ніяк не відбивається;

- по-друге, він консультував клієнтів з питань законодавства у сфері підприємницької діяльності, спори з яких, якщо такі виникають, розглядаються господарськими судами, а він працює у загальному місцевому суді і таких спорів не розглядає;

- по-третє, в юридичній фірмі працюють тільки його син з дружиною, які ще не мають достатнього досвіду роботи і тому не можуть надавати консультації із складних правових питань, що може відбитися на іміджі фірми і на її доходах, а існуюча ситуація дозволяє його сім'ї бути матеріально забезпеченою, а тому і він як суддя є більш незалежним, ніж його колеги.

1. Дайте оцінку правової ситуації.

2. Який орган і в якому порядку приймає рішення про несумісність суддівської діяльності з іншими видами діяльності?

Задача 6

Між підприємствами «Донецьквугілля» та «Галліс» виник цивільно-правовий спір через невиконання договору поставки. Сторони домовились вирішити цей спір у третейському суді. Третейським суддею запросили бути адвоката Гмирю.

В перерві між судовими засіданнями даний третейський суддя вчинив хуліганські дії, за що був затриманий органами внутрішніх справ і щодо нього було порушено кримінальне провадження.

Гмиря вимагав негайного звільнення, мотивуючи тим, що на даний час він виконує повноваження судді. Крім того, Гмиря стверджував, що повідомити його про підозру у вчиненні кримінального правопорушення має право лише Генеральний прокурор України або його заступник.

1. Які суди складають судову систему України?

2. Дайте оцінку правової ситуації.

Задача 7

В одному з місцевих судів м. Львова була призначена до розгляду цивільна справа про усиновлення дитини. Відповідно до ст. 234 ЦПК України ця справа повинна розглядатися за участю народних засідателів. Оскільки у справ йшлося про усиновлення дитини іноземцями, суддя Матвійків вирішив залучити до справи трьох народних засідателів і просив, щоб хоча б один з них був професійним юристом - прокурором чи адвокатом.

1. Хто може бути народним засідателем?

2. Дайте правову оцінку даної ситуації.

Задача 8

Суддя Тячівського районного суду Нечипорук призначив до слухання цивільну справу в порядку окремого провадження про обмеження цивільної дієздатності громадянина Т.

Перед початком судового засідання з'ясувалось, що не з'явився один з народних засідателів, за участю якого повинна була розглядатись заява. Суддя, щоб не відкладати слухання справа, попросив секретаря судового засідання викликати іншого народного засідателя.

Секретар вийшов в коридор і побачивши, як він висловився, «підходящу» жінку, запросив її взяти участь в судовому засіданні в якості народного засідателя, на що та погодилася.

Суд заслухавши справу, виніс судове рішення про обмеження цивільної дієздатності громадянина Т.

1. Чи правомірно діяв суддя в даному випадку?
2. Якщо постановлене судове рішення є незаконним, то до якого суду і в якому порядку воно може бути оскаржене.
3. Дайте оцінку правової ситуації.

Задача 9

Громадянин Антоненко був незадоволений судовим рішенням, постановленим Шевченківським районним судом м. Києва у справі про визнання його спадкоємцем.

Суди апеляційної та касаційної інстанцій рішення місцевого суду залишили в силі.

Тоді Антоненко звернувся до Конституційного Суду України з конституційним зверненням, оскільки вважав, що оскаржуване судове рішення порушує його конституційні права.

1. Чи зобов'язаний Конституційний Суд України розглянути таке конституційне подання?
2. Якими мають бути дії Конституційного Суду України?

Задача 10

Нестеренко, викладач юридичного факультету одного з вищих навчальних закладів м. Києва, аналізуючи при проведенні практичних занять з кримінального права відповідні норми, дійшов висновку, що деякі з них знаходяться у суперечності з

Конституцією України і вирішив, що така ситуація вимагає роз'яснення офіційного органу.

Нестеренко звернувся до КСУ з конституційним поданням, що містило вимогу дати офіційне тлумачення відповідних норм Кримінального кодексу України.

1. Чи відповідно до законів діяв Н.?
2. Якими мають бути дії КСУ ?

Задача 11

Громадянин Зубач, 1974 року народження, закінчивши юридичний факультет у 1996 р., поступив в аспірантуру, по спливу 3-х років навчання захистив кандидатську дисертацію і виїхав до однієї з європейських країн на роботу. Повернувшись в Україну протягом 10 років працював доцентом кафедри цивільного права одного з вищих учбових закладів м Києва. У 2023 р. був рекомендований кандидатом на посаду судді Конституційного Суду України.

Чи відповідає громадянин Зубач вимогам, що пред'являються до особи, яка може бути суддею КСУ?

Задача 12

На порядку денному засідання Конституційного Суду України стояло питання про обрання Голови Суду. На засідання з'явилося 11 суддів Конституційного Суду. Рішенням, прийнятим більшістю голосів від присутніх - 9, суддя Верховного Суду України Дмитрів був обраний Головою Конституційного Суду.

Дайте правову оцінку даної ситуації.

Задача 13

Голова Тетіївського районного суду Запорізької області, зважаючи на велику завантаженість суддів даного суду справами, вирішив збільшити штатну чисельність суддів з семи до восьми осіб, що й зробив своїм наказом.

1. Чи правомірно діяв голова суду?
2. Хто вирішує питання щодо кількості суддів у відповідному суді?

Задача 14

Громадянин Тимків звернувся до Пустомитівського районного суду Львівської області з позовною заявою про визнання права власності на земельну ділянку, розташовану в с. Рудно. Голова Пустомитівського районного суду позов не прийняв, мотивуючи своє рішення тим, що громадянин Тимків прописаний у Львові, і порадив йому звернутися до районного суду м. Львова за місцем проживання.

1. Згідно з якими правилами визначається суд, який має розглядати справу?

2. Як має бути вирішена дана ситуація?

Задача 15

Одним з районних судів м. Львова було постановлено рішення про відмову у поновленні на роботі громадянина Василіва. Ухвалою апеляційного суду Львівської області це рішення було залишено в силі. Василів вирішив подати касаційну скаргу на ухвалу апеляційного суду.

Який суд розглядатиме дану касаційну скаргу?

Задача 16

Зважаючи на зростання кількості населення у м. Львові та, відповідно, збільшення навантаження на суди, Львівська міська рада прийняла рішення про утворення у місті ще одного - міськрайонного - суду. Чи законним є рішення Львівської міської ради?

Задача 17

До Сихівського районного суду м. Львова надійшов обвинувальний акт щодо громадянина Миськіва у вчиненні розкрадання шляхом зловживання службовим становищем. Зважаючи на особливу складність справи, яка містила велику кількість бухгалтерських документів, голова суду передав цю справу до розгляду суддею Василенко, мотивуючи своє рішення тим, що останній має великий стаж суддівської роботи і досвід у розгляді справ такої категорії.

Чи відповідно до закону діяв голова суду ?

Задача 18

Товариство з обмеженою відповідальністю «Львівкабель» уклало договір з державним підприємством «Вторкольормет» про поставку металобрухту. В обумовлений договором термін поставка не була здійснена. Після намагань урегулювати спір в досудовому порядку, «Львівкабель» звернулося до Залізничного районного суду м. Львова (за юридичною адресою боржника - підприємства «Вторкольормет») з позовом про примусове виконання договору і стягнення неустойки.

Чи відповідно до закону була подана позовна заява?

Задача 19

Господарський суд Закарпатської області виніс рішення у справі про визнання права власності державного підприємства «Закарпатліс» на нежитлові приміщення. Відповідач, Берегівська міська рада не погоджуючись з судовим рішенням, вирішив оскаржити його в апеляційному порядку.

До якого суду має бути подана апеляційна скарга?

Задача 20

Галицький районний суд м. Львова, розглянувши позов громадянина Семененко про скасування рішення Галицької райдержадміністрації щодо приведення самовільно реконструйованого горища до первісного стану відповідно до технічної документації, відмовив в його задоволенні. Апеляційний суд залишив рішення місцевого суду в силі. Семененко подав касаційну скаргу на постанову апеляційного суду до Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Чи правильно визначено суд касаційної інстанції?

Задача 21

Голова апеляційного суду Закарпатської області вніс на затвердження зборів суддів даного суду запропонований ним персональний склад судових палат. Збори суддів затвердили пропозицію голови суду.

Суддя Руденко після розподілу почав працювати у судовій палаті в цивільних справах, але через декілька тижнів звернувся до голови суду з проханням перевести його до судової палати у кримінальних справах, оскільки його попередній суддівський

досвід і наукові інтереси більше пов'язані з кримінальними справами, ніж з цивільними.

Голова апеляційного суду погодився з доводами судді Руденко і своїм наказом перевів його до складу судової палати у кримінальних справах.

1. До чийх повноважень входить визначення спеціалізації судді? Хто визначає персональний склад судових палат?

2. Дайте оцінку правової ситуації.

Задача 22

До складу Вищої ради юстиції України було призначено 11 членів (крім тих, що входять до Вищої ради за посадою).

На своєму засіданні, на якому були присутні всі 11 членів, Вища рада юстиції розглянула низку питань і прийняла щодо них рішення:

- про внесення подання Президенту України про призначення громадянина Мельничука на посаду судді вперше за рекомендацією Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

- про призначення, за поданням голови апеляційного суду Тернопільської області, головою Тернопільського міського суду судді цього ж суду Іванківа;

- про прийняття подання про звільнення з посади судді Фастівського районного суду Київської області Ткаченка за поданням голови Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ;

- про притягнення прокурора Донецької області до дисциплінарної відповідальності за поданням Генерального прокурора України.

1. Які повноваження Вищої ради юстиції України?

2. Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 23

У Кіровоградському міському суді на суддівських посадах перебувало 14 суддів. На вимогу 4 суддів були скликані збори суддів даного суду, на порядок денний яких було поставлено питання про призначення слідчого-судді і судді з розгляду справ щодо неповнолітніх.

На зборах були присутні 12 суддів, «за» рішення зборів голосували 8 осіб.

Крім зазначених питань, на зборах розглядались питання і були прийняті рішення щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності судового розпорядника Іванцова, про висловлення недовіри керівникові апарату суду Клименко, про пропозицію щодо делегатів на конференцію суддів загальних судів та з'їзд суддів України.

1. Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 24

У зв'язку з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України Президент України скликав позачерговий з'їзд суддів України. На з'їзд, крім інших делегатів, було обрано по п'ять суддів від Верховного Суду України і від Конституційного Суду України.

На з'їзді обговорювалося питання щодо завдання судів у зв'язку з прийняттям нового КПК, а також більшістю голосів від присутніх делегатів були прийняті інші рішення:

- про призначення судді Конституційного Суду України замість вибулого;
- про призначення Голови Верховного Суду України;
- про призначення члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
- про призначення Голови Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
- про призначення Голови Державної судової адміністрації України;
- про призначення ректора Національної школи суддів України.

1. Які повноваження з'їзду суддів України?

2. Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 25

Голова Берегівського районного суду неодноразово отримував скарги на керівника апарату суду Степанцову, оскільки вона дозволяла собі нетактовні висловлювання на адресу позивачів, відповідачів та інших осіб, які перебували в приміщенні суду.

Отримавши чергову скаргу, голова суду своїм наказом звільнив керівника апарату суду Степанцову із займаної посади,

призначивши на цю посаду секретаря судової канцелярії Матвійківа.

Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 26

До голови місцевого суду зі скаргою на суддю Титаренка звернулися відповідач у цивільній справі Мельник, його представник адвокат Заяць. Вони скаржилися, що незважаючи на їхні неодноразові клопотання щодо отримання копій дисків фіксування судових засідань технічними засобами, а також копій судових ухвал, суддя не надав таких копій. Відповідач та його представник також не отримали повного тексту судового рішення, хоча п'ятиденний строк виготовлення повного тексту минув. Суддя пояснював, що секретар судового засідання не встиг виготовити копії дисків та судових ухвал. Скаржники вимагали вжити заходів до судді та секретаря судового засідання, оскільки невиконання ними їхнього клопотання призвело до пропуску строків на апеляційне оскарження рішення суду.

Оскільки скарги такого змісту на суддю Титаренка голова суду отримував неодноразово та враховуючи, що копії дисків та ухвал має виготовити секретар судового засідання, він вирішив притягнути до дисциплінарної відповідальності обох.

Судді Титаренкові голова суду оголосив зауваження, а секретареві судового засідання - догану, про що видав відповідний наказ.

1. Хто має право накладати дисциплінарні стягнення на секретаря судового засідання?

2. Хто здійснює дисциплінарне провадження щодо суддів?

3. Дайте оцінку правової ситуації.

Рекомендована література:

Основна:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.

2. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від

02.06.2016 р. № 1403-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 29. Ст. 535.

3. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 17. Ст. 158.

4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.

5. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. *Відомості Верховної Ради*. 2005. № 15. Ст. 128.

6. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.

7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 31. Ст. 545.

8. Про Вищу Раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. № 1798-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 7-8. Ст. 50.

9. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 35. Ст. 376.

10. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282.

Допоміжна

26.Бабко В.В. Особливості забезпечення принципу незмінюваності при призначенні на посаду судді Конституційного суду України. *Право і суспільство*. 2023. № 6. С. 459-463.

27.Бабко В.В. Удосконалення системи кар'єрного просування суддів: національний та зарубіжний досвід. *Приватне та публічне право*. 2022. № 4. С. 111-116.

28.Бандурка С. С. Адвокатура в країнах Європейського Союзу та можливості використання її досвіду в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 1. С. 3-10.

29.Берч В.В. Участь народу у реалізації судової влади: роль та значення у забезпеченні розвитку громадянського суспільства. *Наукові перспективи*. 2024. № 4. С. 840-846.

30.Белов Д.М., Придачук О.А. Місце та роль судової влади в системі органів державної влади: реалізація принципу народовладдя. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. URL: [dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/62383/1/278579-](https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/62383/1/278579-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-642288-1-10-20230507.pdf)

[%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-642288-1-10-20230507.pdf](https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/62383/1/278579-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-642288-1-10-20230507.pdf)

31.Бисага Ю. М. Реалізація принципу народовладдя: доктринальні засади. Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право. 2023. Т.1. Вип. 76. С. 79-85 .

32.Гудима М.М. Незалежність суддів як конституційний принцип та деонтологічна засада суддівської професії. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 2. С. 748-755.

33.Казаков А. Юридичні позиції Конституційного Суду України щодо конституційних обов'язків людини та громадянина. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». 2024. № 37. С. 83-91. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-09>

34.Омельяненко Є. П. Форми соціального захисту працівників органів прокуратури України: дис. ... д-ра юрид. наук : 081. Київ, 2023. 243 с.

35.Паскар А.Л. Порівняльний аналіз практики виконання рішень Конституційного Суду України та Європейського Суду з прав людини. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 3. С. 652-657.

36.Проць О.Є. Судова влада у системі поділу влад: підходи до розуміння. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. 2023. Т. 34 (73). № 6. С. 1-6.

37.Судові та правоохоронні органи України: ілюстрований курс лекцій: навч. посіб. уклад.: Денисенко К.В., Шамрук Н.Б. Чернігів: Академія ДПтС, 2023. 309 с.

38.Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

39.Цимбалюк В. Адвокат в системі безоплатної правової допомоги: організаційно-правові основи взаємодії. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 1. С. 412-415.

40.Бедратий Ю.В., Халюк С.О., Савка О.Т. Реформа судової системи України: результати та подальші кроки. Соціальний

розвиток: економіко-правові проблеми. 2025. № 5. URL: <https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel/article/view/168/162>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Судова влада України. URL: www.court.gov.ua

Верховний суд. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

Конституційний суд України. URL: <https://ccu.gov.ua/index.php>

С/З, Тема 4: Прокуратура України (4 години)

Мета семінарського заняття: визначити місце прокуратури в системі органів державної влади; розкрити систему органів прокуратури; закріпити функції прокуратури.

Основні поняття теми: прокуратура, засади діяльності прокуратури, місце прокуратури в системі органів державної влади, система прокуратури України, система військових прокуратур, єдність системи прокуратури України, підтримання державного обвинувачення в суді, представництво інтересів громадянина або держави в суді, нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

План

1. Місце прокуратури в системі органів державної влади
2. Система органів прокуратури
3. Функції прокуратури

Контрольні питання:

1. Визначте місце прокуратури в системі органів державної влади.
2. Розкрийте правові основи прокурорської діяльності
3. Окресліть систему органів прокуратури.
4. Розкрийте систему військових прокуратур.

5. Чим забезпечується єдність системи прокуратури України?
6. Назвіть функції прокуратури.
7. Охарактеризуйте функцію підтримання державного обвинувачення в суді.
8. У чому полягає представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом.
9. Розкрийте зміст прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство.
10. Охарактеризуйте порядок здійснення прокурорського нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.
11. Розкрийте порядок зайняття посади прокурора.
12. Охарактеризуйте порядок притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності.
13. Назвіть загальні умови звільнення прокурора з посади.
14. Охарактеризуйте підстави припинення повноважень прокурора.
15. Які принципи діяльності прокуратури Ви можете назвати?
16. Які органи входять до системи прокуратури України?
17. Хто призначає та звільняє Генерального прокурора?
18. Які повноваження має керівник обласної прокуратури?
19. Які вимоги ставляться до кандидатів на посаду прокурора окружної прокуратури?
20. У чому полягає парламентський контроль за діяльністю прокуратури?

Завдання для індивідуальної роботи

Теми рефератів, доповідей

1. Порівняльно-правовий аналіз системи прокуратури в Україні та зарубіжних країнах
2. Конституційно-правовий статус Генерального прокурора України.
3. Соціальний захист працівників прокуратури в Україні.

Тести

- 1. Яке головне призначення прокуратури?**

- а) забезпечення діяльності у сфері господарства;
- б) захист прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави;
- в) контроль за діяльністю парламенту;
- г) управління судами.

2. Яке головне призначення прокуратури?

- а) забезпечення законності у сфері господарства;
- б) захист прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави;
- в) контроль за діяльністю парламенту;
- г) управління судами.

3. Яку з перерахованих функцій не здійснює прокуратура?

- а) обвинувальну;
- б) представницьку;
- в) контрольно-наглядову;
- г) соціальну.

4. Хто очолює Офіс Генерального прокурора?

- а) Президент України;
- б) Голова Верховної Ради;
- в) Генеральний прокурор України;
- г) Міністр юстиції.

5. Закон України «Про прокуратуру» було прийнято:

- а) 12.09.2013;
- б) 01.04.2014;
- в) 14.10.2014;
- г) 15.12.2014.

6. Яка періодичність інформування суспільства про діяльність прокуратури в медіа?

- а) не менш одного разу на рік;
- б) не менш як двічі на рік;
- в) не менш як тричі на рік;
- г) не більше як двічі на рік.

7. Утворення, реорганізація та ліквідація окружних

прокуратур, визначення їхньої компетенції, структури і штатного розпису здійснюються:

- а) Президентом України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Верховною Радою України;
- г) Генеральним прокурором.

8. Загальна чисельність працівників органів прокуратури становить:

- а) не менше 10000 осіб;
- б) не більше 12000;
- в) не більше 15000;
- г) не більше 17000.

9. Хто, окрім прокурорів, може здійснювати функції прокуратури?

- а) співробітники Національної поліції України;
- б) співробітники Служби безпеки України;
- в) народні депутати;
- г) ніхто.

10. До складу системи прокуратури не входить:

- а) Тренінговий центр прокурорів України;
- б) Офіс Генерального прокурора;
- в) обласні прокуратури;
- г) Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

11. Утворення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, визначення її структури і штату здійснюється:

- а) Президентом України за погодженням з Верховною Радою України;
- б) Генеральним прокурором за погодженням з Президентом України;
- в) Генеральним прокурором за погодженням з Директором Національного антикорупційного бюро України;
- г) Генеральним прокурором за погодженням з головою Національної поліції України.

12. Що з переліченого не входить до повноважень

Генерального прокурора?

- а) схвалення порядку діяльності Офісу Генерального прокурора;
- б) організація діяльності органів прокуратури України, у тому числі визначає межі повноважень Офісу Генерального прокурора, обласних та окружних прокуратур у частині виконання конституційних функцій;
- в) призначення прокурорів на адміністративні посади та звільняє їх з адміністративних посад;
- г) здійснення розподілу обов'язків між першим заступником та заступниками Генерального прокурора.

13. Які органи входять до системи прокуратури України?

- а) Офіс Генерального прокурора, районні та сільські прокуратури;
- б) Офіс Генерального прокурора, обласні, окружні прокуратури, Спеціалізована антикорупційна прокуратура;
- в) Верховний Суд і Офіс Генерального прокурора;
- г) Кабінет Міністрів України та Офіс Генерального прокурора.

14. Хто призначає та звільняє Генерального прокурора?

- а) Президент України за погодженням з Верховною Радою України;
- б) Конституційний Суд України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Верховний Суд.

15. Прокурором окружної прокуратури може бути громадянин, який має стаж роботи у сфері права не менше:

- а) 1 року;
- б) 2 років;
- в) 5 років;
- г) 10 років.

16. Що НЕ є функцією прокуратури?

- а) підтримання державного обвинувачення;
- б) представництво інтересів громадянина чи держави в суді;
- в) нагляд за додержанням законів;
- г) вирішення спорів між суб'єктами господарювання.

17. Генеральний прокурор має:

- а) двох перших заступників та кількох заступників;
- б) лише одного заступника;
- в) не має заступників;
- г) п'ятьох заступників за квотою парламенту.

18. Яка з наведених засад НЕ властива діяльності прокуратури?

- а) політична нейтральність;
- б) презумпція невинуватості;
- в) пріоритет партійних інтересів;
- г) незалежність прокурорів.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Громадянин А. подав скаргу до органів прокуратури на незаконне тримання його під вартою Національною поліцією України без ухвали суду. Яка функція прокуратури дозволяє розглянути це звернення і які дії може вжити прокурор?

Задача 2

Колегія прокуратури області прийняла рішення з питання, що розглядалося на її засіданні. Прокурор області після цього засідання надіслав Генеральному прокурору України рапорт такого змісту: «Незважаючи на те, що я не згідний з прийнятим рішенням, оскільки воно не може забезпечити підвищення якості представницької роботи прокуратури, я його приймаю, оскільки підкоряюся більшості членів колегії, які були присутні на її засіданні і голосували за прийняте рішення».

Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 3

Прокурор області своїм наказом призначив на посаду прокурора окружної прокуратури Зінченка, якому виповнилось 24 роки і який пропрацював слідчим прокуратури після закінчення вищого навчального закладу 2 роки і 6 місяців.

Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 4

Наказом прокурора області за неналежне виконання своїх службових обов'язків був звільнений з посади прокурор Долинської районної прокуратури Івано-Франківської області Назарків. Цим же наказом прокурор області притягнув до дисциплінарної відповідальності прокурора Долинської районної прокуратури Івано-Франківської області Іванця і оголосив йому попередження.

1. Дайте правову оцінку ситуації.
2. У який спосіб притягнені до дисциплінарної відповідальності прокурорській працівники можуть не погоджуватися із накладеним на них стягненням?

Задача 5

До прокурора Сколівського району Львівської області звернувся громадянин Дяків, інвалід із зору. Посилаючись на те, що йому дуже важко читати і писати, він висловив прохання виділити йому прокурорського працівника, який би міг захистити його конституційні права у суді під час розгляду цивільної справи.

Прокурор району відмовив йому, посилаючись на те, що у прокуратури на день звернення Дяківа великий обсяг термінової роботи. Дяківу запропоновано було звернутися до юридичної консультації за місцем проживання і одержати таку допомогу від адвоката.

1. Дайте правову оцінку ситуації.
2. Інтереси яких груп громадян має представляти прокурор у суді?

Задача 6

Жовківська міська ради Львівської області на сесії прийняла рішення про передачу у приватну власність громадянину Сеньківу 5 га земельної ділянки.

Прокурор Жовківського району Львівської області на дане рішення сесії вніс протест, в якому вимагав скасування такого рішення, оскільки дана земельна ділянка відносилась до земель рекреаційного фонду, що не підлягають передачі у приватну власність громадянам.

Дайте правову оцінку ситуації.

Рекомендована література:

Основна:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.
3. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 54.

Допоміжна

4. Козарійчук Д.В. Повноваження прокурора щодо участі у слідчих (розшукових) діях та їх особистого проведення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2024. Вип. 1 (54). С. 123-127.
5. Махова Л. О., Виприцький А. О. Запобігання конфлікту інтересів у діяльності працівників прокуратури України. *Нове українське право*. 2023. Вип. 1. С. 112-117.
6. Омеляненко Є. П. Форми соціального захисту працівників органів прокуратури України: дис. ... д-ра юрид. наук : 081. Київ, 2023. 243 с.
7. Стефанчук М. Представницька функція прокуратури: актуальний концепт судової практики. *Актуальні проблеми правознавства*. 2024. № 1 (37). С. 117-125.
8. Судові та правоохоронні органи України: ілюстрований курс лекцій: навч. посіб. уклад.: Денисенко К.В., Шамрук Н.Б. Чернігів: Академія ДПтС, 2023. 309 с.
9. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.
10. Шамара О.В. Відновлення військової прокуратури, як елементу системи органів військової юстиції України. *Інформація і право*. 2024. № 1 (48). С. 241-250.
11. Бараннік Р. В. Судові та правоохоронні органи України : підручник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності “Правоохоронна діяльність” освітньо-професійної програми “Правоохоронна діяльність”. Запоріжжя : ЗНУ, 2025. 508 с.

12. Павлюх О.А., Коломієць Д.В. Забезпечення діяльності правоохоронних органів під час проведення обшуку. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2025. Вип. 88. Ч. 3. С. 314-319.

13. Гавриленко В.В. Міжнародно-правові стандарти прав людини на життя та їх імплементація у діяльність національних правоохоронних органів. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2025. Вип. 87. Ч. 4. С. 378-385.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Офіс Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/>

С/З, Тема 5: Служба безпеки України (2 години)

Мета семінарського заняття: поглибити знання про завдання, засади та правові підстави діяльності Служби безпеки України; засвоїти систему Служби безпеки України; розкрити повноваження Служби безпеки України.

Основні поняття теми: завдання Служби безпеки України, основні напрями діяльності органів Служби безпеки України, засади діяльності Служби безпеки України, правова основа діяльності Служби безпеки України, система Служби безпеки України, Центральне управління Служби безпеки України, кадри Служби безпеки України, обов'язки Служби безпеки України, права органів і співробітників Служби безпеки України

План

1. Завдання, засади та правові підстави діяльності Служби безпеки України
2. Система Служби безпеки України
3. Повноваження Служби безпеки України

Контрольні питання:

1. Назвіть завдання Служби безпеки України.
2. Охарактеризуйте принципи діяльності Служби безпеки України.
3. Окресліть правову основу діяльності Служби безпеки України.
4. Визначте правові підстави діяльності Служби безпеки України.
5. Окресліть систему Служби безпеки України
6. Назвіть основні напрями діяльності Служби безпеки України.
7. Хто відноситься до кадрів органів Служби безпеки України?
8. Які повноваження Служби безпеки України?
9. Розкрийте правовий статус Голови Служби безпеки України.
10. Розкрийте склад колегії Служби безпеки України.
11. Розкрийте засади фінансування, матеріально-технічного та соціально-побутового забезпечення Служби безпеки України.
12. Хто належить до кадрів Служби безпеки України складають:?
13. Розкрийте правовий статус військовослужбовців Служби безпеки України.
14. Розкрийте правові гарантії захисту військовослужбовців Служби безпеки України.
15. Яким чином і ким здійснюється контроль і нагляд за діяльністю Служби безпеки України?
16. Коли було створено Службу безпеки України?
17. Який орган було ліквідовано замість створення СБУ?
18. Що таке Антитерористичний центр і яка його структура?
19. Хто призначає і звільняє Голову СБУ?
20. Які існують навчальні заклади у системі СБУ?

Завдання для індивідуальної роботи Теми рефератів, доповідей

1. Органи безпеки іноземних держав .
2. Реформа органів безпеки в Україні: стан і перспективи.
3. Антитерористичний центр при службі безпеки України.
4. Захист прав людини Службою безпеки України.

Тести

1. Коли Верховною Радою України було прийнято постанову «Про створення Служби національної безпеки України»?

- а) 24 серпня 1991 р.;
- б) 20 вересня 1991 р.;
- в) 3 жовтня 1991 р.;
- г) 12 січня 1992 р.

2. Який орган було ліквідовано одночасно зі створенням СБУ?

- а) Міністерство оборони УРСР;
- б) Комітет державної безпеки УРСР;
- в) Міністерство внутрішніх справ УРСР;
- г) Політичне управління ЗС УРСР.

3. Організаційна структура Служби безпеки України визначається:

- а) Головою Верховної Ради України;
- б) Президентом України;
- в) Прем'єр-міністром України;
- г) Головою Конституційного Суду України.

4. Який закон визначає правові засади діяльності СБУ?

- а) Про Національну поліцію;
- б) Про Службу безпеки України;
- в) Про прокуратуру;
- г) Про державну службу.

5. Який орган здійснює контроль за діяльністю та дотриманням законодавства Службою безпеки України?

- а) прокуратура України;
- б) Національна поліція України;
- в) Верховна Рада України;
- г) Верховний Суд.

6. Основним завданням СБУ є:

- а) охорона громадського порядку;
- б) захист державного суверенітету та конституційного ладу;
- в) контроль за економічними злочинами;

г) забезпечення діяльності Верховної Ради.

7. На яких засадах ґрунтується діяльність СБУ?

- а) Демократії, законності, самоуправління;
- б) Законності, поваги до прав людини, позапартійності;
- в) Централізації, авторитаризму, дисципліни;
- г) Незалежності, патріотизму, нейтралітету.

8. Ким затверджується положення про колегію Служби безпеки України?

- а) Головою Верховної Ради України;
- б) Президентом України;
- в) Прем'єр-міністром України;
- г) Головою Конституційного Суду України.

9. Хто, відповідно до законодавства, не може входити до складу колегії Служби безпеки України?

- а) працівники правоохоронних органів;
- б) працівники Кабінету Міністрів України;
- в) депутати обласних рад;
- г) народні депутати.

10. Дотримуючись яких умов Служба безпеки України може здійснювати співробітництво з громадянами України?

- а) гласності та публічності;
- б) добровільності та конфіденційності;
- в) змагальності;
- г) плюралізму думок.

11. Яким нормативно-правовим актом визначено порядок використання і застосування зброї військовослужбовцями Служби безпеки України?

- а) Законом України «Про прокуратуру»;
- б) Законом України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України»;
- в) Законом України «Про національну поліцію»;
- г) Законом України «Про Державну прикордонну службу України».

12. Де, із запропонованого, працівники Служби безпеки України можуть зберігати членство в період роботи у Службі безпеки України?

- а) політичних партіях;
- б) професійних спілках;
- в) наглядових радах правоохоронних органів;
- г) вірна відповідь відсутня.

13. До кадрів Служби безпеки України не належать:

- а) співробітники-військовослужбовці;
- б) військовослужбовці-диверсанти;
- в) працівники, які уклали трудовий договір із Службою безпеки України;
- г) військовослужбовці строкової служби.

14. Продовжіть речення: «Стосовно осіб, які претендують на службу в органах Служби безпеки України, за їх письмовою згодою проводиться спеціальна перевірка в порядку, встановленому»:

- а) Кодексом України про адміністративні правопорушення;
- б) Кримінальним кодексом України;
- в) Законом України «Про запобігання корупції»;
- г) Законом України «Про національну поліцію».

15. Чи допускається використання СБУ в партійних інтересах?

- а) так, у випадках політичної кризи;
- б) так, з дозволу Президента України;
- в) ні, це заборонено законом;
- г) так, лише у воєнний час.

16. Який орган функціонує при СБУ для боротьби з тероризмом?

- а) Спеціальна комісія ВРУ;
- б) Антитерористичний центр;
- в) Міжвідомча група уряду;
- г) Нацгвардія України.

17. Хто призначає Голову СБУ?

- а) Президент України одноосібно;

- б) Верховна Рада України за поданням Президента України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Міністр оборони України.

18. Який навчальний заклад готує контррозвідників для СБУ?

- а) Національний університет «Києво-Могилянська академія»;
- б) Національна академія СБУ;
- в) Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого;
- г) Львівський національний університет ім. І. Франка.

19. Яка основна функція органів військової контррозвідки?

- а) захист дипломатичних установ;
- б) забезпечення економічної безпеки;
- в) контррозвідувальне забезпечення ЗСУ і прикордонної служби;
- г) розробка спецтехніки для здійснення контррозвідувальної діяльності.

20. Хто визначає кількісний склад співробітників СБУ?

- а) Верховна Рада України;
- б) Президент України України за поданням Голови СБУ;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Міністерство фінансів України.

21. З перерахованого до повноважень СБУ належить:

- а) Формування державного бюджету;
- б) Ведення переговорів з іншими державами від імені України;
- в) Розшук осіб, які переховуються від правосуддя;
- г) Прийняття законів.

22. Хто нині є Головою СБУ (станом на 2025 рік)?

- а) Іван Баканов;
- б) Василь Малюк;
- в) Валентин Наливайченко;
- г) Олександр Турчинов.

Ситуаційні задачі

Задача 1

До регіонального управління СБУ надійшла інформація про діяльність іноземної організації, яка веде підривну діяльність проти України і на території України. Які дії має здійснити СБУ відповідно до своїх завдань?

Задача 2

Співробітник СБУ виявив спробу розголошення державної таємниці громадянином А. на підприємстві оборонного комплексу. Які заходи та правові механізми він може застосувати?

Задача 3

Співробітнику Служби безпеки України Д. був призначений у безпосереднє підпорядкування його рідний брат Г. Який термін передбачений чинним законодавством для вжиття заходів з метою усунення цієї обставини?

Задача 4

Голова Центрального управління Служби безпеки України за неналежне виконання службових обов'язків звільнив з посади начальника управління Служби безпеки України у Миколаївській області Петрова.

1. Які повноваження Голови Центрального управління Служби безпеки України?
2. Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 5

Державний виконавець Франківського району м. Львова Петришин 30 березня 2023 року був притягнутий до адміністративної відповідальності за вчинення корупційного діяння та у зв'язку з цим 15 квітня 2023 року звільнений з посади.

24 грудня 2023 року Петришин звернувся з заявою про прийняття на роботу співробітником управління Служби безпеки України у Львівській області, однак у прийнятті на роботу йому було відмовлено.

1. Дайте правову оцінку ситуації.
2. Обґрунтуйте відмову нормами чинного законодавства.

Рекомендована література:

Основна:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.
2. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. №2229-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.

Допоміжна

3. Бережной С. М. Адміністративно-правові засади діяльності Служби безпеки України із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності : дис. ... д-ра філософії : 081 Право; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2024. 229 с.
4. Брусакова О.В. Правові основи діяльності Служби безпеки України як суб'єкта публічної влади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 12. С. 533-535.
5. Гриценко В.Г. Сутність та особливості забезпечення Службою безпеки України національної безпеки держави як об'єкта адміністративно-правової охорони та захисту. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія: Право. 2024. Вип. 82. Ч. 2. С. 126-129.
6. Джафарова О. В., Шатрава С. О., Лещенко Д. О. Превентивні заходи в діяльності Служби безпеки України щодо забезпечення прав і свобод людини. *Право.ua*. 2024. № 1. С. 49-53.
7. Косяченко К. Е. Окремі напрямки взаємодії неурядових організацій зі Службою безпеки України у сфері протидії злочинності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2024. № 67. С. 48-51.
8. Кушнір І.П., Степанова Ю.П. Публічний інтерес у сфері охорони державного кордону. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 1. С. 404-410.
9. Лапкін А. В. Особливості професійної етики співробітників правоохоронних органів. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2024. № 6 (2). С. 83–86.
<https://doi.org/10.32782/2709-9261-2023-2-6-15>

10. Миргород В.В. Діяльність Служби безпеки України в контексті національної безпеки. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. Вип. 82. Ч. 2. С. 222-227.

11. Пузирний В.Ф. Адміністративна діяльність Служби безпеки України. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 5. С. 121–123.

12. Степановський В.С. Діяльність Служби безпеки України як суб'єкта забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2023. № 3. С. 298-302.

13. Степановський В.С. Особливості застосування міжнародних стандартів щодо забезпечення прав та свобод людини в діяльності Служби безпеки України. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 2. С. 518-522.

14. Судові та правоохоронні органи України: ілюстрований курс лекцій: навч. посіб. уклад.: Денисенко К.В., Шамрук Н.Б. Чернігів: Академія ДПтС, 2023. 309 с.

15. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

16. Судові та правоохоронні органи України: конспект лекцій / В. В. Городовенко та ін. Запоріжжя: Запоріз. нац. ун-т, 2018. 237 с.

17. Умаєв Б. Особливості соціального захисту військовослужбовців і працівників Служби безпеки України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2022. № 70. С. 248–252.

18. Швайка М.М. Напрями та засоби здійснення адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина Службою безпеки України. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2024. Вип. 81. Ч. 2. С. 234-239.

19. Юзишен М. С. Правове регулювання кар'єрного росту працівників Служби безпеки України : дис. ... д-ра філософії: 081 Право; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2024. 199 с.

20. Дзюба Р. Б. Адміністративно-правові інструменти взаємодії Служби безпеки України з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності. Форум права. 2025. № 2 (82). С. 6–11.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Служба безпеки України. URL: <https://ssu.gov.ua/>

С/З, Тема 6: Національна поліція України (2 години)

Мета семінарського заняття: закріпити поняття, завдання та принципи діяльності поліції; поглибити знання про систему поліції; засвоїти повноваження поліції; проаналізувати поліцейські заходи.

Основні поняття теми. Національна поліція України, поліцейський, завданнями поліції, принципи діяльності поліції, система поліції, вимоги до керівника поліції, види спеціальних звань поліцейських, кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення, повноваження поліції, поліцейські заходи.

План

1. Поняття, завдання та принципи діяльності поліції
2. Система поліції
3. Повноваження поліції. Поліцейські заходи

Контрольні питання:

1. Сформулюйте визначення поліції.
2. Що таке Національна поліція України?
3. Охарактеризуйте завдання поліції.
4. Визначте правові підстави діяльності поліції.
5. Які головні новації Закону України «Про Національну поліцію».
6. Окресліть систему поліції.
7. Назвіть основні напрямки діяльності кримінальної поліції.
8. Які функції виконує патрульна поліція?
9. Назвіть органи досудового розслідування.
10. Розкрийте завдання поліції охорони.
11. Назвіть призначення спеціальної поліції.

12. Охарактеризуйте поліцію особливого призначення КОРД (Корпус оперативно-раптової дії).
13. Розкрийте повноваження поліції.
14. Які превентивні заходи може застосовувати поліція?
15. Які заходи примусу може застосовувати поліція?
16. Які спеціальні засоби можуть застосовувати поліцейські?
17. Розкрийте механізм призначення на посади поліцейських.
18. Розкрийте вимоги до кандидатів на службу в поліції.
19. Розкрийте механізм атестування поліцейських.
20. Розкрийте гарантії професійної діяльності поліцейського.
21. Коли було прийнято Закон «Про Національну поліцію»?
22. Хто координує діяльність Національної поліції?
23. Які основні департаменти входять до складу Національної поліції?
24. Які новації були впроваджені реформою 2015 року?
25. Які види відповідальності несуть поліцейські за протиправні діяння?
26. У чому полягає різниця між міліцією та поліцією?

Завдання для індивідуальної роботи **Теми рефератів, доповідей**

1. Історія поліції.
2. Досвід організації та діяльності поліції провідних країн Європи.
3. Міжнародна поліція.
4. Взаємодія Національної поліції України з іншими інституціями під час забезпечення публічної безпеки та порядку.

Тести

- 1. В якому році було створено Національну поліцію України?**
 - а) 2014;
 - б) 2015;
 - в) 2016;
 - г) 2017.
- 2. Хто призначає на посаду керівника Національної поліції України?**
 - а) Міністр внутрішніх справ України;

- б) Верховна Рада України;
- в) Президент України;
- г) Кабінет міністрів України.

3. Яка інституція спрямовує та координує діяльність Національної поліції України?

- а) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- б) Верховна Рада України;
- в) Президент України;
- г) Кабінет міністрів України.

4. Поліцейським може бути громадянин України, який досяг:

- а) 18-річного віку;
- б) 21-річного віку;
- в) 23-річного віку;
- г) 25-річного віку.

5. До ознак належності до поліції не відноситься:

- а) символіка поліції;
- б) пістолет Макарова;
- в) спеціальний жетон поліцейського;
- г) службове посвідчення поліцейського.

6. У складі поліції не функціонує:

- а) патрульна поліція;
- б) органи досудового розслідування;
- в) антикорупційна поліція;
- г) поліція особливого призначення.

7. Якому поняттю відповідає наступне визначення: «це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень»?

- а) поліцейська превенція;
- б) поліцейський привід;
- в) поліцейський захід;
- г) поверхнева перевірка.

8. На кого не поширюється поліцейське піклування?

- а) неповнолітню особу віком до 16 років, яка залишилася без догляду;
- б) іноземця або особу без громадянства;
- в) особу, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення;
- г) особу, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самотійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі.

9. Що з переліченого не належить до поліцейських заходів примусу:

- а) психологічна допомога;
- б) фізичний вплив (сила);
- в) застосування спеціальних засобів;
- г) застосування вогнепальної зброї.

10. Який підрозділ поліції надає послуги на платній основі?

- а) патрульна поліція;
- б) поліція охорони;
- в) кримінальна поліція;
- г) поліція особливого призначення.

11. Основне завдання Національної поліції України:

- а) здійснення фіскального контролю;
- б) охорона прав і свобод людини, протидія злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку;
- в) контроль за діяльністю судів;
- г) охорона державного кордону.

12. Який принцип діяльності поліції НЕ передбачений законом?

- а) Верховенство права;
- б) Взаємодія з населенням на засадах партнерства;
- в) Політична нейтральність;
- г) Політична лояльність.

13. Хто координує діяльність Національної поліції України?

- а) Верховна Рада України;
- б) Президент України;
- в) Кабінет Міністрів України через Міністра внутрішніх справ;
- г) Конституційний Суд України.

14. Який департамент Національної поліції здійснює моніторинг кіберзлочинності?

- а) Департамент внутрішньої безпеки;
- б) Департамент патрульної поліції;
- в) Департамент кіберполіції;
- г) Департамент стратегічних розслідувань.

15. Яке звання належить до середнього складу поліції?

- а) генерал поліції третього рангу;
- б) полковник поліції;
- в) рядовий поліції;
- г) капрал поліції.

16. Що з наведеного є поліцейським заходом примусу?

- а) перевірка документів;
- б) використання службових коней;
- в) фізичний вплив (сила);
- г) опитування особи.

17. Який підрозділ створений у 2023 році як штурмова бригада Національної поліції України?

- а) «Грім»;
- б) «Корд»;
- в) «Лють»;
- г) «Січ».

Рекомендована література:

Основна:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.

3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.

4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

Допоміжна

5. Азаренко Т.І. Адміністративно-правові передумови запровадження перевірки доброчесності в Національній поліції як одного з етапів реформування правоохоронних органів України. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право. 2024. Вип. 82. Ч. 2. С. 97-102.

6. Артюхова В. Категорія «Кримінально-виконавча характеристика» у Кримінально-виконавчому праві України. Юридичний вісник. 2024. № 1. С. 19-28.

7. Братель С. Г. Національна поліція як суб'єкт забезпечення національної безпеки. Південноукраїнський правничий часопис. 2023. № 1. С. 267-270.

8. Ганжа О. О. Особливості правового регулювання присвоєння спеціальних звань в органах Національної поліції України. Юридична наука. 2019. № 6 (96). Том 2. С. 44-50.

9. Головна Т. Г. Грошове забезпечення працівників національної поліції України як один із напрямів професійної мотивації. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 2. С. 60-65.

10. Горпинич Д., Горпинич М., Кисельов А. Особливості взаємодії підрозділів кримінальної поліції з іншими підрозділами національної поліції України. *Universum*. 2024. № 9. С. 175–181.

11. Діденко В.В. Адміністративно-правове забезпечення професійної підготовки працівників Національної поліції України : дис. ... д-ра філософії : 081 Право; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2024. 205 с.

12. Корольова В.В., Софіна І.В. Функціональне призначення Національної поліції України. *Legal Bulletin*. 2024. №11. С. 123–127. URL: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-11-A17>

13. Судові та правоохоронні органи України: ілюстрований курс лекцій: навч. посіб. уклад.: Денисенко К.В., Шамрук Н.Б. Чернігів: Академія ДПтС, 2023. 309 с.

14. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

15. Цифра Р., Дем'янець М., Кисельов А. Оперативна розшукова діяльність підрозділів Національної поліції України в період воєнного стану. *Univsum*. 2024. № 9. С. 162–168.

16. Шевченко, В. М. Адміністративно-правові інструменти здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України : дис. ... д-ра філософії: 081 Право; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2024. 251 с.

17. Шило С.М. Адміністративно-правове забезпечення реалізації органами Національної поліції України права громадян на свободу віросповідання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2025. Вип. 89. Ч. 3. С. 164-169.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Національна поліція України. URL:

<https://mvs.gov.ua/uk/contacts/national-police-ukraine>

П/З, Тема 6: Національна поліція України (2 години)

Мета практичного заняття: закріпити поняття, завдання та принципи діяльності поліції; поглибити знання про систему поліції; засвоїти повноваження поліції; проаналізувати поліцейські заходи.

Основні поняття теми: Національна поліція України, поліцейський, завданнями поліції, принципи діяльності поліції, система поліції, вимоги до керівника поліції, види спеціальних звань поліцейських, кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення, повноваження поліції, поліцейські заходи.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Громадянин відмовився пред'явити документи на вимогу патрульного поліцейського, мотивуючи це тим, що «поліція не має права перевіряти документи». Надайте юридичну оцінку ситуації.

Задача 2

Під час проведення масового заходу група з трьох осіб почала кидати коктейлі «Молотова» в учасників мирної акції. Поліція застосувала гумові кийки та сльозогінний газ для відновлення порядку по відношенню до цих осіб. Надайте юридичну оцінку ситуації.

Задача 3

До Д., який сидів у своєму автомобілі і розмовляв по телефону, підійшли поліцейські і повідомили, що вилучають його транспортний засіб для проїзду до місця події, а мобільний телефон – для ведення оперативних переговорів. На заперечення Д. вони застосували до нього прийоми рукопашного бою і затримали його на 72 години за чинення опору співробітникам поліції.

У чийх діях у даній ситуації вбачаються порушення закону? Які права поліції передбачено чинним законодавством?

Задача 4

Іванов, будучи працівником поліції при спробі зупинити транспортний засіб – автомобіль «Ланос», під керуванням Петрова, завчасно вийняв з кобури табельну вогнепальну зброю – пістолет ПМ, привів її у бойову готовність, після чого здійснив у бік скла водійської двері автомобіля під керуванням Петрова, один постріл, внаслідок чого останньому заподіяні тяжкі тілесні ушкодження у вигляді наскрізного непроникаючого вогнепального кульового поранення задньої поверхні грудної клітини, з переломами 7-го грудного хребця і 8-го ребра справа, забоєм нижньої частки правої легені, забою спинного мозку в грудних сегментах, з порушенням функції тазових органів і неврологічними порушеннями в нижніх кінцівках.

Чи правомірно діяв працівник поліції?

Визначте правові підстави застосування вогнепальної зброї.

Задача 5

Іванов 2 вересня 2023 року приблизно о 18 годині 30 хвилин, виконуючи обов'язки дільничного інспектора, будучи службовою особою, що здійснює функції представника органу влади та працівником правоохоронного органу, перебуваючи у службовому кабінеті № 10 приміщення Кременецького РВ УМВС України в Тернопільській області, з метою отримання зізнання у скоєнні злочину, наніс Петрову близько 5-6 ударів кулаками та долонями рук у обличчя та близько 20 ударів гумовим кийком по поперековій ділянці.

Чи правомірно діяв працівник поліції?

Визначте правові підстави застосування заходів фізичного впливу та спецзасобів.

Задача 6

10.08.2023 року в м. Одесі на вул. Сагайдачного, 14, близько 22 години було скоєно розбійний напад на гр. Карпенка. Неподалік від місця події перебував поліцейський патруль, який почав переслідувати нападників. Злочинці забігли до приватного будинку свого товариша, що розташований через декілька кварталів. Працівники поліції встановили місце переховування злочинців та примусово проникла до даного будинку, де і затримала злочинців.

1. Якими нормативно-правовими актами врегульовано питання проникнення до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду?

2. Чи правомірно діяла поліція?

Задача 7

11.08.2023 року близько 21 год. у м. Суми по вулиці Мельникова, 12, із балкону квартири, що на третьому поверсі, лунали крики образливого характеру та прохання про допомогу. В цей час по даній вулиці їхав поліцейський патруль. Поліцейські зайшли до будинку та подзвонили до квартири, з якої лунали крики. Поліцейським не відчинили двері, після чого останні примусово проникли до житла без вмотивованого рішення суду. У ході досудового слідства було встановлено, що сварка виникла між подружжям. Також з'ясовано, що після розпивання спиртних

напоїв чоловік наніс своїй дружині ряд ударів, які спричинили легкі тілесні ушкодження.

1. Чи правомірно діяла поліція?
2. Дайте правову оцінку даної ситуації.

Задача 8

15.06.2023 року в м. Києві на вул. Сагайдачного, 27, близько 23 години було скоєно розбійний напад на гр. Петренка. Неподалік від місця події перебував поліцейський патруль, який почав переслідувати нападників. Злочинці забігли до приватного будинку свого товариша, що розташований через декілька кварталів. Працівники поліції встановили місце переховування злочинців та примусово проникла до даного будинку, де і затримала злочинців.

1. Якими нормативно-правовими актами врегульовано питання проникнення до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду?
2. Чи правомірно діяла поліція?

Рекомендована література:

Основна:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-ІV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

Допоміжна

5. Азаренко Т.І. Адміністративно-правові передумови запровадження перевірки доброчесності в Національній поліції як одного з етапів реформування правоохоронних органів України. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право. 2024. Вип. 82. Ч. 2. С. 97-102.

6. Артюхова В. Категорія «Кримінально-виконавча характеристика» у Кримінально-виконавчому праві України. Юридичний вісник. 2024. № 1. С. 19-28.

7. Братель С. Г. Національна поліція як суб'єкт забезпечення національної безпеки. Південноукраїнський правничий часопис. 2023. № 1. С. 267-270.

8. Ганжа О. О. Особливості правового регулювання присвоєння спеціальних звань в органах Національної поліції України. Юридична наука. 2019. № 6 (96). Том 2. С. 44-50.

9. Головна Т. Г. Грошове забезпечення працівників національної поліції України як один із напрямів професійної мотивації. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 2. С. 60-65.

10. Горпинич Д., Горпинич М., Кисельов А. Особливості взаємодії підрозділів кримінальної поліції з іншими підрозділами національної поліції України. Universum. 2024. № 9. С. 175–181.

11. Діденко В.В. Адміністративно-правове забезпечення професійної підготовки працівників Національної поліції України : дис. ... д-ра філософії : 081 Право; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2024. 205 с.

12. Корольова В.В., Софіна І.В. Функціональне призначення Національної поліції України. Legal Bulletin. 2024. №11. С. 123–127. URL: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-11-A17>

13. Судові та правоохоронні органи України: ілюстрований курс лекцій: навч. посіб. уклад.: Денисенко К.В., Шамрук Н.Б. Чернігів: Академія ДПтС, 2023. 309 с.

14. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

15. Цифра Р., Дем'янець М., Кисельов А. Оперативна розшукова діяльність підрозділів Національної поліції України в період воєнного стану. Universum. 2024. № 9. С. 162–168.

16. Шевченко, В. М. Адміністративно-правові інструменти здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України : дис. ... д-ра філософії: 081 Право; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2024. 251 с.

17. Шило С.М. Адміністративно-правове забезпечення реалізації органами Національної поліції України права громадян

на свободу віросповідання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. Вип. 89. Ч. 3. С. 164-169.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Національна поліція України. URL:

<https://mvs.gov.ua/uk/contacts/national-police-ukraine>

С/З, Тема 7: Державна прикордонна служба України та інші правоохоронні органи (4 години)

Мета семінарського заняття: закріпити функції та структуру Державної прикордонної служби України; засвоїти структуру та повноваження Національного антикорупційного бюро України; поглибити знання про завдання та структуру Військової служби правопорядку у Збройних Силах України та інших правоохоронних органів.

Основні поняття теми: основні функції Державної прикордонної служби України, структура Державної прикордонної служби України, повноваження Державної прикордонної служби України, статус Національного антикорупційного бюро України, основні принципи діяльності Національного бюро, загальна структура і чисельність Національного бюро, порядок добору кандидатів на посади Національного бюро, підстави для притягнення працівника Національного бюро до дисциплінарної відповідальності, основні завдання Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, структура Служби правопорядку, права військовослужбовців Служби правопорядку, повноваження посадових осіб державної лісової охорони, повноваження посадових осіб органів рибоохорони, система органів державного фінансового контролю, функції органів державного фінансового контролю.

План

1. Державна прикордонна служба України

2. Національне антикорупційне бюро України: структура та повноваження

3. Військова служба правопорядку у Збройних Силах України та інші правоохоронні органи

Контрольні питання:

1. Назвіть основні функції Державної прикордонної служби України.

2. Окресліть структуру Державної прикордонної служби України.

3. Визначте повноваження Державної прикордонної служби України.

4. Охарактеризуйте статус Національного антикорупційного бюро України.

5. Розкрийте основні принципи діяльності Національного бюро.

6. Висвітліть загальну структуру і чисельність Національного бюро.

7. Охарактеризуйте порядок добору кандидатів на посади Національного бюро.

8. Розкрийте обов'язки Національного бюро.

9. Назвіть права Національного бюро.

10. Які підстави для притягнення працівника Національного бюро до дисциплінарної відповідальності?

11. Назвіть основні завдання Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.

12. Окресліть структуру Служби правопорядку.

13. Назвіть права військовослужбовців Служби правопорядку.

14. Визначте повноваження посадових осіб державної лісової охорони.

15. Розкрийте повноваження посадових осіб органів рибохорони.

16. Окресліть систему органів державного фінансового контролю.

17. Назвіть функції органів державного фінансового контролю.

Завдання для індивідуальної роботи Теми рефератів, доповідей

1. Правовий статус Бюро економічної безпеки України.
2. Державна прикордонна служба України в системі забезпечення національної безпеки України.
3. Національне антикорупційне бюро України: історія становлення та сучасний стан діяльності.
4. Система органів державного фінансового контролю в Україні.
5. Роль органів державної лісової охорони в забезпеченні екологічної безпеки в Україні.
6. Реалізація правоохоронних функцій посадовими особами органів рибоохорони.
7. Бюро економічної безпеки України як суб'єкт забезпечення економічної безпеки.

Тести

1. До основних принципів діяльності Державної прикордонної служби України не відноситься:

- а) повага і дотримання прав та свобод людини та громадянина;
- б) незалежність;
- в) поєднання гласних, негласних та конспіративних форм і методів діяльності;
- г) відкритість для демократичного цивільного контролю.

2. Який закон регулює діяльність Державної прикордонної служби України?

- а) «Про національну поліцію»;
- б) «Про Державну прикордонну службу України»;
- в) «Про державну охорону»;
- г) «Про військовий обов'язок і військову службу».

3. Чисельність військовослужбовців Державної прикордонної служби України становить:

- а) 48000;
- б) 50000;
- в) 52000;
- г) 55000.

4. Голову Державної прикордонної служби України призначає на посаду:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Президент України;
- г) Голова Конституційного Суду України.

5. Чи мають право працівники Державної прикордонної служби України бути членами політичних партій?

- а) мають право, однак лише на безоплатній основі;
- б) ні, не мають права;
- в) мають право, якщо їх діяльність не пересікається з діяльністю політичних партій;
- г) мають право, але лише у вільний від роботи час.

6. До принципів діяльності Державної прикордонної служби України НЕ належить:

- а) законність;
- б) позапартійність;
- в) верховенство права;
- г) безперервність.

7. Який регіональний орган Державної прикордонної служби України відповідає за охорону державного кордону на морі?

- а) Східне управління;
- б) Західне управління;
- в) Південне управління;
- г) Регіональне управління Морської охорони.

8. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» було прийнято в:

- а) 2011 році;
- б) 2012 році;
- в) 2013 році;
- г) 2014 році.

9. Основне завдання Національного антикорупційного бюро України:

- а) забезпечення охорони державного кордону;
- б) протидія кримінальним корупційним правопорушенням;
- в) контроль за міграційними процесами;

г) боротьба з незаконним обігом наркотиків.

10. Хто утворює Національне антикорупційне бюро України?

- а) Верховна Рада України;
- б) Президент України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Генеральний прокурор України.

11. Гранична чисельність працівників Національного антикорупційного бюро України:

- а) 500 осіб;
- б) 600 осіб;
- в) 700 осіб;
- г) 1000 осіб.

12. До спеціальних звань старшого начальницького складу Національного антикорупційного бюро України належить:

- а) лейтенант;
- б) капітан;
- в) підполковник;
- г) сержант.

13. Який принцип діяльності Національного антикорупційного бюро України гарантує його незалежність?

- а) позапартійність;
- б) підконтрольність суспільству;
- в) безсторонність;
- г) незалежність органу та його працівників.

14. Військова служба правопорядку у Збройних Силах України - спеціальне правоохоронне формування у складі Збройних Сил України, призначене для забезпечення:

- а) незалежності та територіальної цілісності України;
- б) суверенітету та самостійності України;
- в) правопорядку і військової дисципліни серед військовослужбовців Збройних Сил України;
- г) безпеки військовослужбовців Збройних Сил України під час проходження ними служби.

15. Військова служба правопорядку у Збройних Силах України призначена для:

- а) охорони державного кордону;
- б) забезпечення правопорядку і дисципліни серед військовослужбовців;
- в) боротьби з тероризмом;
- г) нагляду за судами.

16. Хто очолює Військову службу правопорядку у Збройних Силах України?

- а) міністр оборони України;
- б) начальник Військової служби правопорядку у Збройних Силах України;
- в) начальник Генерального штабу Збройних Сил України;
- г) командувач Сухопутних військ Збройних Сил України.

17. Гранична чисельність військовослужбовців і працівників Військової служби правопорядку у Збройних Силах України не може перевищувати:

- а) 1 відсотка загальної чисельності ЗСУ;
- б) 1,5 відсотка загальної чисельності ЗСУ;
- в) 10000 осіб;
- г) 12000 осіб.

18. Який орган здійснює охорону і захист лісів в Україні?

- а) Державна лісова охорона України;
- б) Військова служба правопорядку у Збройних Силах України;
- в) Національна поліція України;
- г) Служба безпеки України.

Рекомендована література:

Основна:

1. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України від 07.03.2002 р. № 3099-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 32. Ст. 225.

2. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 13. Ст.110.
3. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.
4. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08.07.2011 р. № 3677-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.
5. Положення про державну лісову охорону: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 16.09.2009 р. № 976. *Офіційний вісник України*. 2009. № 71. Ст. 9.
6. Лісовий кодекс України: Закон України від 21.01.1994 р. № 3852-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 17. Ст. 99.
7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.
8. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.

Допоміжна

9. Військова служба правопорядку у Збройних Силах України. Історія, сучасний стан, основні нормативні акти, коментарі і роз'яснення, судова практика. Київ: ВД «Професіонал», 2022. 494 с.
10. Колісніченко С. Ю. Система суб'єктів нагляду та контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів в Україні. Європейські перспективи. 2024. № 1. С. 213-218.
11. Коломієць В. Правові основи, завдання та принципи діяльності Військової служби правопорядку в Збройних Силах України. Актуальні проблеми правознавства. 2019. № 4. С. 252-258.
12. Криворучко Л. Особливості діяльності детектива Національного антикорупційного бюро України. Наукові перспективи. 2024. № 1 (43). С. 654-667.

13. Кушнір І. Дозвільні повноваження Державної прикордонної служби України. Закон і кордон. 2024. № 1 (3). С. 124-142.

14. Кушнір І. П., Демчик Н. П., Адамчук С. В. Теоретико-правова характеристика адміністративної діяльності Державної прикордонної служби України. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Право. 2023. Т. 2. Вип. 78. С. 60-66.

15. Кушнір І.П., Степанова Ю.П. Публічний інтерес у сфері охорони державного кордону. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 1. С. 404-410.

16. Ляшук Р. М., Вичавка В. І. Правові підстави здійснення поверхневої перевірки осіб, речей, товарів (вантажів) і транспортних засобів особовим складом Державної прикордонної служби України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2024. № 1. С. 28-34.

17. Ляшук Р.М., Левицький М.О., Вичавка В.І., Салій А.О. Правове регулювання застосування заходів примусу особовим складом Державної прикордонної служби України під час затримання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 2. С. 692-698.

18. Мулик О.Р. Правове регулювання запобігання корупційним проявам в діяльності Державної прикордонної служби України в умовах воєнного стану. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 6. С. 72-75.

19. Новик В. А. Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері охорони лісового фонду України. Київський часопис права. 2024. № 4. С. 101-106.

20. Рябовол М. С. Мета, поняття, сутність та засади адміністративної відповідальності військовослужбовців Збройних сил України. Наукові записки. Серія: Право. 2023. Вип. 14. С. 157-162.

21. Серватюк В., Захарчук Д., Каштелян С. Особливості організації оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України. Journal of Scientific Papers «Social Development and Security». 2023. Vol. 13. No. 1. Pp. 23-28.

22. Судові та правоохоронні органи України: ілюстрований курс лекцій: навч. посіб. уклад.: Денисенко К.В., Шамрук Н.Б. Чернігів: Академія ДПтС, 2023. 309 с.

23. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

24. Томков Н.О. Правові підстави функціонування навчальних центрів професійної підготовки пенітенціарного персоналу в Україні. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право. 2024. Вип. 82. Ч. 2. С. 264-268.

25. Нікітенко О.І., Журавель І.В. Адміністративно-правова легітимація правоохоронних органів у сфері забезпечення державної безпеки країни. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2025. Вип. 88. Ч. 2. С. 446-450.

26. Бондаренко К.В., Некрасов Д.С. Функції морської охорони Державної прикордонної служби України в контексті євроінтеграції. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. Вип. 3. 2025. Ч. 2. С. 52-56.

27. Сиймовський Р.М. Адміністративно-правовий статус Бюро економічної безпеки України як суб'єкта протидії порушенням бюджетного законодавства. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право. 2025. Вип. 87. Ч. 3. С. 169-174.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Державна прикордонна служба України. URL: <https://dpsu.gov.ua/>

Національне антикорупційне бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua/>

Бюро економічної безпеки України. URL: <https://esbu.gov.ua/>

П/З, Тема 7: Державна прикордонна служба України та інші правоохоронні органи (2 години)

Мета практичного заняття: закріпити функції та структуру Державної прикордонної служби України; засвоїти структуру та

повноваження Національного антикорупційного бюро України; поглибити знання про завдання та структуру Військової служби правопорядку у Збройних Силах України та інших правоохоронних органів.

Основні поняття теми: основні функції Державної прикордонної служби України, структура Державної прикордонної служби України, повноваження Державної прикордонної служби України, статус Національного антикорупційного бюро України, основні принципи діяльності Національного бюро, загальна структура і чисельність Національного бюро, порядок добору кандидатів на посади Національного бюро, підстави для притягнення працівника Національного бюро до дисциплінарної відповідальності, основні завдання Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, структура Служби правопорядку, права військовослужбовців Служби правопорядку, повноваження посадових осіб державної лісової охорони, повноваження посадових осіб органів рибоохорони, система органів державного фінансового контролю, функції органів державного фінансового контролю.

Ситуаційні задачі або вправи

Задача 1

Під час перевірки на державному кордоні прикордонний наряд виявив у громадянина Н. підроблені документи для виїзду за кордон. Які дії має право здійснити Державна прикордонна служба України в цій ситуації?

Задача 2

Громадянин О., який має не зняту судимість за вчинення злочину та є членом політичної партії «Сила народу», був прийнятий на службу до Державної прикордонної служби України.

Дайте правову оцінку ситуації. Які норми Закону України «Про Державну прикордонну службу України» порушено?

Задача 3

50-річного військовослужбовця Державної прикордонної служби України А. було звільнено зі служби у зв'язку з виходом на

пенсію за вислугу років. При звільненні звільнені чоловіку повідомили, що його зараховано в запас Збройних Сил України.

Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 4

Поблизу пункту пропуску Ужгород військовослужбовці Державної прикордонної служби України зафіксували за допомогою камер відеоспостереження спробу незаконного перетину кордону в бік Словаччини трьох чоловіків.

Розкрийте алгоритм дій військовослужбовців Державної прикордонної служби України в даному випадку з посиланням на законодавство.

Задача 5

Громадянин України І. перетинав державний кордон на пункті пропуску Рени. Військовослужбовець Державної прикордонної служби України попросив громадянина І. показати вміст кишені його куртки та штанів. Чоловік відмовив, після чого військовослужбовець Державної прикордонної служби України почав наносити громадянину І. удари гумовим кийком по голові.

Дайте правову оцінку ситуації. Які норми Закону України «Про Державну прикордонну службу України» порушено?

Задача 6

Громадянин М. після закінчення юридичного факультету чотири роки працював на посаді слідчого в Головному управлінні Національної поліції в Закарпатській області. Вирішивши стати слідчим Національного антикорупційного бюро України, чоловік подав документи на конкурс.

Яким вимогам повинні відповідати особи, які призначаються на посади в Національне антикорупційне бюро України? Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 7

Військова служба правопорядку в Збройних Силах України виявила військовослужбовця М., який самовільно залишив місце служби. Які заходи Військова служба правопорядку в Збройних Силах України може застосувати для його розшуку та притягнення до відповідальності?

Задача 8

Військові правоохоронці Донецького зонального відділу Військової служби правопорядку в Збройних Силах України на одному з блок-постів під час огляду легкового автомобіля військовослужбовця, виявили гранати Ф1 в кількості 350 шт., корпуси без запалів та гранати ВОГ-17 в кількості 100 шт. Документи, які б підтверджували походження та надавали право на їх перевезення у військовослужбовця були відсутні.

Дайте правову оцінку ситуації. Розкрийте алгоритм дій військовослужбовців Військової служби правопорядку в Збройних Силах України в даному випадку.

Рекомендована література:

Основна:

1. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України від 07.03.2002 р. № 3099-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 32. Ст. 225.
2. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 13. Ст.110.
3. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.
4. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08.07.2011 р. № 3677-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.
5. Положення про державну лісову охорону: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 16.09.2009 р. № 976. *Офіційний вісник України*. 2009. № 71. Ст. 9.
6. Лісовий кодекс України: Закон України від 21.01.1994 р. № 3852-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 17. Ст. 99.
7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.

8. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.

Допоміжна

9. Військова служба правопорядку у Збройних Силах України. Історія, сучасний стан, основні нормативні акти, коментарі і роз'яснення, судова практика. Київ: ВД «Професіонал», 2022. 494 с.

10. Колісніченко С. Ю. Система суб'єктів нагляду та контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів в Україні. Європейські перспективи. 2024. № 1. С. 213-218.

11. Коломієць В. Правові основи, завдання та принципи діяльності Військової служби правопорядку в Збройних Силах України. Актуальні проблеми правознавства. 2019. № 4. С. 252-258.

12. Криворучко Л. Особливості діяльності детектива Національного антикорупційного бюро України. Наукові перспективи. 2024. № 1 (43). С. 654-667.

13. Кушнір І. Дозвільні повноваження Державної прикордонної служби України. Закон і кордон. 2024. № 1 (3). С. 124-142.

14. Кушнір І. П., Демчик Н. П., Адамчук С. В. Теоретико-правова характеристика адміністративної діяльності Державної прикордонної служби України. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Право. 2023. Т. 2. Вип. 78. С. 60-66.

15. Кушнір І.П., Степанова Ю.П. Публічний інтерес у сфері охорони державного кордону. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 1. С. 404-410.

16. Ляшук Р. М., Вичавка В. І. Правові підстави здійснення поверхневої перевірки осіб, речей, товарів (вантажів) і транспортних засобів особовим складом Державної прикордонної служби України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2024. № 1. С. 28-34.

17. Ляшук Р.М., Левицький М.О., Вичавка В.І., Салій А.О. Правове регулювання застосування заходів примусу особовим складом Державної прикордонної служби України під час затримання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 2. С. 692-698.

18. Мулик О.Р. Правове регулювання запобігання корупційним проявам в діяльності Державної прикордонної служби України в умовах воєнного стану. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 6. С. 72-75.

19. Новик В. А. Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері охорони лісового фонду України. Київський часопис права. 2024. № 4. С. 101-106.

20. Рябовол М. С. Мета, поняття, сутність та засади адміністративної відповідальності військовослужбовців Збройних сил України. Наукові записки. Серія: Право. 2023. Вип. 14. С. 157-162.

21. Серватюк В., Захарчук Д., Каштелян С. Особливості організації оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України. Journal of Scientific Papers «Social Development and Security». 2023. Vol. 13. No. 1. Pp. 23-28.

22. Судові та правоохоронні органи України: ілюстрований курс лекцій: навч. посіб. уклад.: Денисенко К.В., Шамрук Н.Б. Чернігів: Академія ДПТС, 2023. 309 с.

23. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

24. Нікітенко О.І., Журавель І.В. Адміністративно-правова легітимація правоохоронних органів у сфері забезпечення державної безпеки країни. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2025. Вип. 88. Ч. 2. С. 446-450.

25. Бондаренко К.В., Некрасов Д.С. Функції морської охорони Державної прикордонної служби України в контексті євроінтеграції. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. Вип. 3. 2025. Ч. 2. С. 52-56.

26. Сиймовський Р.М. Адміністративно-правовий статус Бюро економічної безпеки України як суб'єкта протидії порушенням бюджетного законодавства. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право. 2025. Вип. 87. Ч. 3. С. 169-174.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Державна прикордонна служба України. URL:
<https://dpsu.gov.ua/>

Національне антикорупційне бюро України. URL:
<https://nabu.gov.ua/>

Бюро економічної безпеки України. URL: <https://esbu.gov.ua/>

С/З, Тема 8: Державна кримінально-виконавча служба України: поняття та структура (4 години)

Мета семінарського заняття: розкрити основні завдання Державної кримінально-виконавчої служби України, висвітлити структуру та чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України розглянути права та обов'язки посадових і службових осіб органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів.

Основні поняття теми: основні завдання Державної кримінально-виконавчої служби України, основні принципи діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України, правові засади діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України, структура та чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України, органи виконання покарань, установи виконання покарань, слідчі ізолятори, табори для військовополонених, права та обов'язки посадових і службових осіб органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, правовий і соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

План

1. Основні завдання Державної кримінально-виконавчої служби України
2. Структура та чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України
3. Права та обов'язки посадових і службових осіб органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів

Контрольні питання:

1. Назвіть основні завдання Державної кримінально-виконавчої служби України.
2. Охарактеризуйте основні принципи діяльності ДКВС України.
3. Визначте правові засади діяльності ДКВС України.
4. Розкрийте структуру та чисельність ДКВС України.
5. Назвіть органи виконання покарань і їх повноваження.
6. Визначте види установ виконання покарань.
7. Розкрийте завдання слідчих ізоляторів.
8. Охарактеризуйте права посадових і службових осіб органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів.
9. Визначте обов'язки посадових і службових осіб органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів.
10. Роз'ясніть зміст правового захисту персоналу ДКВС України.
11. У чому виражається соціальний захист персоналу ДКВС України?

Завдання для індивідуальної роботи

Теми рефератів, доповідей

1. Доктрина пенітенціарного права як сучасний правовий фундамент побудови нової парадигми роботи із засудженими і ув'язненими в Україні
2. Зарубіжний досвід діяльності системи виконання кримінальних покарань.
3. Взаємодія кримінально-виконавчих установ з іншими правоохоронними органами.
4. Реформування Державної кримінально-виконавчої служби України на сучасному етапі державотворення.
5. Поняття та зміст державної політики у сфері виконання покарань і пробації в Україні.
6. Проблеми функціонування пенітенціарної системи України в умовах правового режиму воєнного стану.

Тести

1. Правові засади організації та діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України, її завдання та повноваження врегульовано:

- а) Кримінально-виконавчим кодексом України;

- б) Законом України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України»;
- в) Законом України «Про пробацію»;
- г) Законом України «Про чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України».

2. Державна кримінально-виконавча служба України – це правоохоронний орган, на який покладається завдання щодо:

- а) запобігання вчиненню кримінальних правопорушень;
- б) здійснення державної політики у сфері соціального захисту населення;
- в) забезпечення національної безпеки та оборони;
- г) здійснення державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.

3. Які функції здійснює Державна кримінально-виконавча служба України?

- а) правозастосовні та правоохоронні;
- б) правозастосовні та превентивні;
- в) превентивні та правоохоронні;
- г) превентивні та захисні.

4. До основних принципів діяльності ДКВС України не належить:

- а) колегіальність при розробці важливих рішень;
- б) взаємодія з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, благодійними і релігійними організаціями;
- в) гласності і конспірації;
- г) відкритість для демократичного цивільного контролю.

5. Якому поняттю відповідає наступне визначення: «це підрозділи, які відповідно до закону діють у складі органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, призначені для їх охорони та запобігання і припинення дій, що дезорганізують роботу виправних установ»

- а) Департамент з питань виконання кримінальних покарань;
- б) воєнізовані формування;
- в) підприємства установ виконання покарань;

г) кримінально-виконавча інспекція.

6. Хто координує діяльність ДКВС України?

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Міністерство юстиції України;
- г) Офіс Генерального прокурора України.

7. До персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України не належать:

- а) особи рядового і начальницького складу;
- б) військовослужбовці;
- в) спеціалісти, які не мають спеціальних звань;
- г) працівники, які працюють за трудовими договорами в Державній кримінально-виконавчій службі України.

8. Яке звання не характерне для молодшого начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України?

- а) сержант внутрішньої служби;
- б) капрал внутрішньої служби;
- в) старший сержант внутрішньої служби;
- г) прапорщик внутрішньої служби.

9. Посадові і службові особи органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів мають право застосовувати і використовувати фізичну силу, спеціальні засоби і зброю на підставах і в порядку, передбачених:

- а) Законом України «Про національну поліцію»;
- б) Законом України «Про державну службу»;
- в) Законом України «Про прокуратуру»;
- г) Законом України «Про Службу безпеки України».

10. Фінансування діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України здійснюється за рахунок коштів:

- а) Державного бюджету України;
- б) місцевих бюджетів;
- в) бюджетів територіальних громад;
- г) благодійних внесків.

11. Який орган координує діяльність установ виконання покарань та слідчих ізоляторів?

- а) Центр пробації;
- б) Департамент з питань виконання кримінальних покарань;
- в) воєнізовані формування ДКВС;
- г) Міжрегіональні управління юстиції.

12. На якій підставі громадяни України приймаються на службу до ДКВС?

- а) лише за направленням суду;
- б) конкурсній, добровільній, контрактній;
- в) виключно за рішенням міністра юстиції України;
- г) після закінчення строкової служби.

13. Яке спеціальне звання належить до вищого начальницького складу?

- а) старший прапорщик;
- б) капітан;
- в) генерал-майор;
- г) полковник.

14. Хто складає присягу при зарахуванні на службу до ДКВС?

- а) лише керівники ДКВС;
- б) усі працівники апарату Мін'юсту;
- в) особи рядового і начальницького складу;
- г) військовослужбовці ЗСУ.

15. Які права мають посадові особи ДКВС?

- а) лише право застосовувати зброю;
- б) право вимагати дотримання норм, проводити обшук, застосовувати спецзасоби;
- в) лише видавати накази засудженим;
- г) виключно контролювати виконання судових рішень.

16. Пробація в Україні - це:

- а) система виконання покарань у вигляді позбавлення волі;
- б) форма помилування засуджених;

- в) система наглядових і соціально-виховних заходів;
- г) різновид адміністративного стягнення.

17. Який вид пробації передбачає підготовку засудженого до звільнення?

- а) досудова;
- б) наглядова;
- в) адміністративна;
- г) пенітенціарна.

18. Основним завданням ДУ «Центр охорони здоров'я ДКВСУ» є:

- а) нагляд за дотриманням прав людини в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах;
- б) забезпечення медичної допомоги засудженим;
- в) охорона установ виконання покарань та слідчих ізоляторів;
- г) організація професійної підготовки персоналу.

19. Який заклад вищої освіти здійснює підготовку фахівців для ДКВС України?

- а) Національна академія внутрішніх справ;
- б) Пенітенціарна академія України;
- в) Львівський національний університет імені Івана Франка;
- г) Державний університет «Київський державний інститут».

20. Підприємства установ виконання покарань створюються з метою:

- а) здійснення контролю за виконанням вироків;
- б) господарської діяльності та професійно-технічного навчання засуджених;
- в) підготовки кадрів для судів;
- г) реалізації міжнародної правової допомоги.

Рекомендована література:

Основна:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.

2. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 30. Ст.409.
3. Про чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України: Закон України від 02.03.2000 р. № 1526-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 20. Ст. 151.
4. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30.06.1993 р. № 3352-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993 р. № 35, Ст. 360.
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.
6. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 13. Ст. 93.
7. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3-4. Ст. 21.

Допоміжна

8. Богатирьов І. Роль міжнародних правових актів у механізмі правового забезпечення функціонування Державної кримінально-виконавчої служби України. *Закон і кордон*. 2023. № 2. С. 4-22.
9. Денисенко К.В. Проблеми забезпечення пенсійних прав засуджених і ув'язнених в слідчих ізоляторах відповідно до європейських стандартів. Правові засади приведення умов тримання в слідчих ізоляторах ув'язнених та засуджених у відповідність до європейських стандартів / І. В. Боднар, К. В. Денисенко, О. В. Єрмак та ін.; за заг. ред. В. Ф. Пузирного. Чернігів: Академія Державної пенітенціарної служби, 2023. С. 89-105.
10. Денисенко К.В., Борко І.С. Забезпечення прав засуджених та осіб взятих під варту в органах та установах виконання покарань в умовах воєнного стану. Розвиток молодіжної науки в умовах воєнного стану : матеріали курсантсько-студентського круглого столу / ред. кол.: Є. Назимко, О. Ковальова, Т. Яковлева та ін. (м. Кривий Ріг, 22 квітня 2022 року). Кропивницький, 2022. С. 133-135.

11. Денисенко К.В., Борко І.С. Забезпечення цифрових та інформаційних прав засуджених в установах виконання покарань в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. № 3. С. 16-19.

12. Денисенко К.В., Борко І.С. Формування відкритості та прозорості діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України. Інтеграція теорії у практику: проблеми, пошуки, перспективи : матеріали ІІ міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 04 листоп. 2022 р.) / гол. ред. О. М. Тогочинський ; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2022. С. 215-217.

13. Денисенко К.В., Шамрук Н. Б., Борко І.С. Роль Міністерства цифрової трансформації України у цифровізації діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2023. № 2. Том 34 (73). С. 85-90.

14. Денисенко К.В., Шамрук Н. Б., Борко І.С. Сучасний стан забезпечення цифрових та інформаційних прав ув'язнених в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2022. № 3. С. 92-97.

15. Карелін В. В. Правове забезпечення проходження служби в Державній кримінально-виконавчій службі України в умовах воєнного стану. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2024. № 12. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2024-12-01-16/2024-12-01-16>

16. Кисельов Д. В. Адміністративно-правове регулювання етичної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. Наукові перспективи. 2024. № 4 (46). С. 950-960.

17. Міден Е. Л. Витоки становлення і розвитку правового регулювання запобігання мобінгу в системі Державної кримінально-виконавчої служби України. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право. 2024. № 2 (22). С. 26-39.

18. Міжнародне гуманітарне право: посібник для працівників Держ. кримінал.-викон. служби / А. Галай, М. Єлігулашвілі, І. Заворотько, Т. Короткий, М. Пашковський, В. Пузирний, Н. Хендель; за заг. ред. Т. Короткого; Пенітенціарна академія України; УГСПЛ. Київ; Одеса: Фенікс, 2023. 236 с.

19. Спільник С. І. Наукові засади здійснення кримінологічного моніторингу Державною кримінально-виконавчою службою України. Юридична наука. 2019. № 6 (96). Т. 2. С. 67-74.

20. Аніщенко В.О., Яковець І.С. Тренінговий модуль сенситивний підхід до споживачів наркотиків: навч. посіб. Київ : ГО «Пенітенціарна ініціатива», 2021. 104 с.

21. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

22. Томков Н. О. Правове регулювання порядку організації добору на службу до Державної Кримінально-виконавчої служби України. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право. 2024. № 1 (21). С. 115-128.

23. Томков Н.О. Правові підстави функціонування навчальних центрів професійної підготовки пенітенціарного персоналу в Україні. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право. 2024. Вип. 82. Ч. 2. С. 264-268.

24. Мицька О.І., Сіренко К.Ю. Адміністративно-правовий статус таборів для військовополонених. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. Вип. 3. Ч. 2. С. 170-174.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Департамент з питань виконання кримінальних покарань.
URL: www.kvs.gov.ua

П/З, Тема 8: Державна кримінально-виконавча служба України: поняття та структура (2 години)

Мета семінарського заняття: розкрити основні завдання Державної кримінально-виконавчої служби України, висвітлити структуру та чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України розглянути права та обов'язки посадових і

службових осіб органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів.

Основні поняття теми: основні завдання Державної кримінально-виконавчої служби України, основні принципи діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України, правові засади діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України, структура та чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України, органи виконання покарань, установи виконання покарань, слідчі ізолятори, табори для військовополонених, права та обов'язки посадових і службових осіб органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, правовий і соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

Ситуаційні задачі

Задача 1

До установи виконання покарань прибули представники Національного превентивного механізму для перевірки умов тримання засуджених. Який принцип діяльності ДКВС реалізується у цій ситуації?

Задача 2

Громадянин Н., кандидат на вступ на службу до Державної кримінально-виконавчої служби України, подаючи відповідні документи до установи приховав факт судимості. Надайте юридичну оцінку ситуації.

Задача 3

Працівник ДКВС звернувся до керівництва з вимогою про захист його прав після отримання погроз від родичів засудженого. Які гарантії правового і соціального захисту персоналу передбачені законодавством?

Задача 4

Працівник ДКВС відмовився скласти присягу, мотивуючи це тим, що він вже служив у Збройних Силах України і там складав присягу. Надайте юридичну оцінку ситуації. Чи правомірна така відмова та які наслідки вона матиме для проходження служби?

Задача 5

В Замковій установі виконання покарань працівники систематично здійснювали катування засуджених з метою схилення їх до співпраці із адміністрацією установи. Які принципи діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України порушено в даному випадку?

Задача 6

Прапорщик внутрішньої служби А. під час несення служби систематично користувався безоплатно міським транспортом. Одного разу водій автобусу почав вимагати оплату в прапорщика, мотивуючи свою позицію тим, що пільга стосується лише військовослужбовців. Яке право має працівник ДКВС у цій ситуації?

Задача 7

Головою Департаменту Державної кримінально-виконавчої служби України було призначено Іваненка В.В., який був членом політичної партії. Іваненку було запропоновано вийти з даної партії, проте він відмовився, оскільки був її засновником.

1. Чи є порушення діючого законодавства у даній ситуації?
2. Якщо так, то який принцип діяльності ДКВС України порушено?

Задача 8

У ході журналістського розслідування діяльності оперативного працівника однієї з установ виконання покарань було встановлено та висвітлено по телебаченню інформацію про місце проживання його дітей. Дізнавшись про це оперативний працівник звернувся до свого керівництва із заявою про порушення його прав.

1. Чи вбачаєте ви порушення прав оперативного працівника у даній ситуації?
2. Які нормативно-правові акти регулюють дані відносини?

Задача 9

Панчук пропрацював в органах і установах виконання покарань 25 років на посадах рядового і начальницького складу. Після виходу на пенсію йому було надано 50 % знижку на оплату

комунальних послуг відповідно до Закону України «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист». Через один рік Верховною Радою України внесено зміни до даного Закону. Зміни полягали у скасуванні даної 50 % знижки. В результаті таких змін Панчуку перестали надавати 50 % знижку на оплату комунальних послуг.

Панчук звернувся до суду з даного питання.

1. Чи вбачаєте ви порушення діючого законодавства у даній ситуації?

2. Які нормативно-правові акти регулюють дані відносини?

Рекомендована література:

Основна:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.

2. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 30. Ст. 409.

3. Про чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України: Закон України від 02.03.2000 р. № 1526-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 20. Ст. 151.

4. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30.06.1993 р. № 3352-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993 р. № 35, Ст. 360.

5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.

6. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 13. Ст. 93.

7. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3-4. Ст. 21.

Допоміжна

8. Богатирьов І. Роль міжнародних правових актів у механізмі правового забезпечення функціонування Державної

кримінально-виконавчої служби України. Закон і кордон. 2023. № 2. С. 4-22.

9. Денисенко К.В. Проблеми забезпечення пенсійних прав засуджених і ув'язнених в слідчих ізоляторах відповідно до європейських стандартів. Правові засади приведення умов тримання в слідчих ізоляторах ув'язнених та засуджених у відповідність до європейських стандартів / І. В. Боднар, К. В. Денисенко, О. В. Єрмак та ін.; за заг. ред. В. Ф. Пузирного. Чернігів: Академія Державної пенітенціарної служби, 2023. С. 89-105.

10. Денисенко К.В., Борко І.С. Забезпечення прав засуджених та осіб взятих під варту в органах та установах виконання покарань в умовах воєнного стану. Розвиток молодіжної науки в умовах воєнного стану : матеріали курсантсько-студентського круглого столу / ред. кол.: Є. Назимко, О. Ковальова, Т. Яковлева та ін. (м. Кривий Ріг, 22 квітня 2022 року). Кропивницький, 2022. С. 133-135.

11. Денисенко К.В., Борко І.С. Забезпечення цифрових та інформаційних прав засуджених в установах виконання покарань в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. № 3. С. 16-19.

12. Денисенко К.В., Борко І.С. Формування відкритості та прозорості діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України. Інтеграція теорії у практику: проблеми, пошуки, перспективи : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 04 листоп. 2022 р.) / гол. ред. О. М. Тогочинський ; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2022. С. 215-217.

13. Денисенко К.В., Шамрук Н. Б., Борко І.С. Роль Міністерства цифрової трансформації України у цифровізації діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2023. № 2. Том 34 (73). С. 85-90.

14. Денисенко К.В., Шамрук Н. Б., Борко І.С. Сучасний стан забезпечення цифрових та інформаційних прав ув'язнених в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2022. № 3. С. 92-97.

15. Карелін В. В. Правове забезпечення проходження служби в Державній кримінально-виконавчій службі України в умовах воєнного стану. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2024. № 12. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2024-12-01-16/2024-12-01-16>

16. Кисельов Д. В. Адміністративно-правове регулювання етичної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. Наукові перспективи. 2024. № 4 (46). С. 950-960.

17. Міден Е. Л. Витоки становлення і розвитку правового регулювання запобігання мобінгу в системі Державної кримінально-виконавчої служби України. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право. 2024. № 2 (22). С. 26-39.

18. Міжнародне гуманітарне право: посібник для працівників Держ. кримінал.-викон. служби / А. Галай, М. Єлігулашвілі, І. Заворотько, Т. Короткий, М. Пашковський, В. Пузирний, Н. Хендель; за заг. ред. Т. Короткого; Пенітенціарна академія України; УГСПЛ. Київ; Одеса: Фенікс, 2023. 236 с.

19. Спільник С. І. Наукові засади здійснення кримінологічного моніторингу Державною кримінально-виконавчою службою України. Юридична наука. 2019. № 6 (96). Т. 2. С. 67-74.

20. Аніщенко В.О., Яковець І.С. Тренінговий модуль сенситивний підхід до споживачів наркотиків: навч. посіб. Київ : ГО «Пенітенціарна ініціатива», 2021. 104 с.

21. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

22. Томков Н. О. Правове регулювання порядку організації добору на службу до Державної Кримінально-виконавчої служби України. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право. 2024. № 1 (21). С. 115-128.

23. Томков Н.О. Правові підстави функціонування навчальних центрів професійної підготовки пенітенціарного персоналу в Україні. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право. 2024. Вип. 82. Ч. 2. С. 264-268.

24. Мицька О.І., Сіренко К.Ю. Адміністративно-правовий статус таборів для військовополонених. Електронне наукове

видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. Вип. 3. Ч. 2. С. 170-174.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Департамент з питань виконання кримінальних покарань. URL:
www.kvs.gov.ua

С/З, Тема 9: Структура та діяльність слідчих ізоляторів (2 години)

Мета заняття: розкрити правову природу слідчого ізолятора як установи попереднього ув'язнення; висвітлити структуру СІЗО; розглянути права та обов'язки осіб, узятих під варту; розкрити дільниці для тримання військовополонених.

Основні поняття теми: слідчий ізолятор, позбавлення волі, ув'язнений, запобіжний захід, виконання попереднього ув'язнення, виконання кримінального покарання у виді позбавлення волі, запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в СІЗО, дільниця для тримання військовополонених.

План

1. Слідчий ізолятор як установа попереднього ув'язнення.
2. Структура СІЗО.
3. Права та обов'язки осіб, узятих під варту.
4. Дільниці для тримання військовополонених.

Контрольні питання:

1. Яке визначення «слідчого ізолятора» закріплено в Законі України «Про попереднє ув'язнення»?
2. У яких випадках особа може бути поміщена в слідчий ізолятор?
3. Назвіть функції СІЗО.
4. У чому полягає профілактична функція СІЗО?
5. Чим СІЗО відрізняються від установ виконання покарань?
6. Яке місце займає СІЗО у системі кримінальної юстиції?

7. Які підрозділи входять до структури СІЗО?
8. Які завдання виконує відділ по роботі з персоналом?
9. Які права мають ув'язнені відповідно до правил внутрішнього розпорядку СІЗО?
10. Які категорії осіб можуть перебувати у СІЗО?
11. Які обмеження прав можуть бути застосовані до ув'язнених?
12. Які основні обов'язки покладено на осіб, узятих під варту?
13. Хто належить до військовополонених відповідно до міжнародного гуманітарного права?
14. Який порядок тримання військовополонених у СІЗО?
15. Які гарантії має військовополонений відповідно до Женевських конвенцій?
16. У чому полягає різниця між ув'язненим і засудженим?

Завдання для індивідуальної роботи Теми рефератів, доповідей

1. Перспективи реформування інституту слідчих ізоляторів в Україні.
2. Права та обов'язки ув'язнених: міжнародні стандарти.
3. Забезпечення прав людини у СІЗО: проблеми та шляхи удосконалення.

Тести

- 1. Головне завдання СІЗО:**
 - а) протидія злочинності та підтримання публічної безпеки і порядку;
 - б) попереднє ув'язнення;
 - в) перевиховання неповнолітніх;
 - г) проведення слідчих дій.
- 2. Чи є СІЗО установою виконання покарань за КВК України?**
 - а) так, повністю;
 - б) ні, але має окремі функції;
 - в) тільки під час воєнного стану;
 - г) тільки для неповнолітніх.

3. Які функції виконують СІЗО стосовно осіб, залишених для господарського обслуговування?

- а) колоній мінімального і середнього рівня безпеки;
- б) виховних колоній;
- в) колоній максимального рівня;
- г) дисциплінарних батальйонів.

4. Основна функція відділу режиму та охорони в СІЗО:

- а) проведення психологічної роботи;
- б) контроль за переміщенням осіб і охорона;
- в) навчання засуджених;
- г) ведення фінансової документації.

5. Відповідно до Закону «Про оперативно-розшукову діяльність», оперативний відділ СІЗО здійснює:

- а) ресоціалізацію засуджених та ув'язнених;
- б) облік майна;
- в) фіксацію протиправних діянь;
- г) охорону території.

6. Хто здійснює облік особових справ засуджених у СІЗО?

- а) чергова служба;
- б) відділ виконання судових рішень;
- в) медична частина;
- г) юридичний відділ.

7. Який підрозділ СІЗО надає психолого-педагогічну допомогу засудженим?

- а) оперативний відділ;
- б) соціально-психологічна служба;
- в) фінансовий сектор;
- г) чергова служба.

8. Скільки триває щоденна прогулянка ув'язнених у СІЗО?

- а) 30 хвилин;
- б) 1 година;
- в) 1,5 години;
- г) за бажанням ув'язненого.

9. Хто має право збільшеної прогулянки до 2 годин?

- а) усі засуджені;
- б) вагітні жінки та неповнолітні;
- в) іноземці;
- г) військовополонені.

10. Що заборонено ув'язненим у СІЗО?

- а) мати телевізор;
- б) робити татуювання;
- в) отримувати книги;
- г) зустрічатися з родичами.

11. Хто несе відповідальність за поведження з військовополоненими?

- а) командир частини;
- б) держава, що тримає їх у полоні;
- в) ООН;
- г) ніхто.

12. Чи можуть військовополонені залучатися до праці в дільницях СІЗО?

- а) так, обов'язково;
- б) так, але тільки за їх згодою;
- в) ні, не залучаються;
- г) так, але лише до господарських робіт.

13. Скільки триває прогулянка військовополонених у СІЗО?

- а) 30 хвилин;
- б) 1 година;
- в) 2 години;
- г) необмежено.

14. Хто виконує військове вітання всім офіцерам держави, що тримає у полоні?

- а) усі військовополонені;
- б) тільки офіцери;
- в) військовополонені з числа не офіцерів;

г) цивільні затримані.

Рекомендована література:

Основна:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.
2. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 30. Ст. 409.
3. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30.06.1993 р. № 3352-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993 р. № 35, Ст. 360.
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.
5. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3-4. Ст. 21.
6. Положення про центральну та міжрегіональну комісії з питань визначення засудженим до позбавлення волі виду установи виконання покарань, місця відбування покарання особам, засудженим до позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі, арешту та обмеження волі, їх направлення і переведення для відбування покарання: затв. наказом Міністерства юстиції України від 27.02.2017 р. № 680/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0266-17#Text>
7. Положення про відділення соціально-психологічної служби: затв. наказом Міністерства юстиції України від 04.11.2013 р. № 2300/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1863-13#Text>
8. Інструкція з організаційно-штатної роботи в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах, воєнізованих формуваннях, навчальних закладах, інших підприємствах, установах і організаціях, створених для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби України: затв. наказом Міністерства юстиції України від 05.02.2020 р. № 412/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0145-20#Text>

9. Інструкція про роботу відділів (груп, секторів, старших інспекторів) контролю за виконанням судових рішень установ виконання покарань та слідчих ізоляторів: затв. наказом Міністерства юстиції України від 08.06.2012 р. № 847/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0957-12#Text>

10. Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України: затв. наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 р. № 1769/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0633-19#Text>

11. Порядок тримання військовополонених: затв. потановою Міністерства юстиції України від 05.04.2022 р. № 413. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-%D0%BF#n23>

12. Порядок здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період: затв. потановою Міністерства юстиції України від 17.06.2022 р. № 721. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#n13>

Допоміжна

13. Денисенко К.В. Проблеми забезпечення пенсійних прав засуджених і ув'язнених в слідчих ізоляторах відповідно до європейських стандартів. Правові засади приведення умов тримання в слідчих ізоляторах ув'язнених та засуджених у відповідність до європейських стандартів / І. В. Боднар, К. В. Денисенко, О. В. Єрмак та ін.; за заг. ред. В. Ф. Пузирного. Чернігів: Академія Державної пенітенціарної служби, 2023. С. 89-105.

14. Денисенко К.В., Борко І.С. Забезпечення прав засуджених та осіб взятих під варту в органах та установах виконання покарань в умовах воєнного стану. Розвиток молодіжної науки в умовах воєнного стану : матеріали курсантсько-студентського круглого столу / ред. кол.: Є. Назимко, О. Ковальова, Т. Яковлева та ін. (м. Кривий Ріг, 22 квітня 2022 року). Кропивницький, 2022. С. 133-135.

15. Денисенко К.В., Борко І.С. Забезпечення цифрових та інформаційних прав засуджених в установах виконання покарань в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. № 3. С. 16-19.

16. Денисенко К.В., Борко І.С. Формування відкритості та прозорості діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України. Інтеграція теорії у практику: проблеми, пошуки, перспективи : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 04 листоп. 2022 р.) / гол. ред. О. М. Тогочинський ; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2022. С. 215-217.

17. Міжнародне гуманітарне право: посібник для працівників Держ. кримінал.-викон. служби / А. Галай, М. Єлігулашвілі, І. Заворотко, Т. Короткий, М. Пашковський, В. Пузирний, Н. Хендель; за заг. ред. Т. Короткого; Пенітенціарна академія України; УГСПЛ. Київ; Одеса: Фенікс, 2023. 236 с.

18. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

19. Мицька О.І., Сіренко К.Ю. Адміністративно-правовий статус таборів для військовополонених. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. Вип. 3. Ч. 2. С. 170-174.

20. Богатирьов І. Г. Пенітенціарна система України у ХХІ столітті: теоретико-правові та кримінально-виконавчі проблеми: монографія: Київ. ВД «Дакор», 2025. 234с.

21. Медвідь Л.П., Прокопчук П.А. Аналіз міжнародних договорів та нормативно-правових актів України, що регулюють порядок поводження з військовополоненими. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. Вип. 2. С. 1234-1239.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua>

Департамент з питань виконання кримінальних покарань.

URL: www.kvs.gov.ua

Уповноважений ВРУ з прав людини. URL: <https://ombudsman.gov.ua/>

Координаційний штаб поводження з військовополоненими. URL: <https://koordshtab.gov.ua/>

П/З, Тема 9: Структура та діяльність слідчих ізоляторів (2 години)

Мета заняття: розкрити правову природу слідчого ізолятора як установи попереднього ув'язнення; висвітлити структуру СІЗО; розглянути права та обов'язки осіб, узятих під варту; розкрити ділянки для тримання військовополонених.

Основні поняття теми: слідчий ізолятор, позбавлення волі, ув'язнений, запобіжний захід, виконання попереднього ув'язнення, виконання кримінального покарання у виді позбавлення волі, запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в СІЗО, ділянка для тримання військовополонених.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Громадянин К. був доставлений до СІЗО з планшетом Lenovo, який майже не мав видимих слідів використання. Після перебування в установі, суд звільнив його з місця ув'язнення. Під час видачі особистих речей адміністрація СІЗО повернула планшет із тріснутим екраном. Громадянин К. висунув претензії, що він віддав речі в справному стані, а отримав пошкоджені. Адміністрація відповіла, що «речі зберігалися у камері схову й персонал відповідальності не несе».

Дайте правову оцінку дій адміністрації. Чи відповідають вони правилам внутрішнього розпорядку СІЗО?

Задача 2

Засудженого М. залишили для господарського обслуговування в СІЗО. Він звернувся до адміністрації СІЗО із проханням дозволу користуватися мобільним телефоном для зв'язку з родичами. Чи має він на це право?

Задача 3

Неповнолітнього ув'язненого Н. тримають у камері поряд із камерою для дорослих. Адміністрація СІЗО пояснила свої дії тим, що наразі немає можливості виділити окрему ділянку для

неповнолітнього. Чи допускається таке розміщення відповідно до законодавства?

Задача 4

Ув'язнена жінка О. перебуває в СІЗО. Вона вимагає від адміністрації дозволу приймати душ із теплою водою щодня. Адміністрація СІЗО відмовила, мотивуючи це тим, що для відвідування душі передбачені спеціальні дні згідно з розпорядком. Надайте правову оцінку ситуації.

Задача 5

Під час обшуку камери в СІЗО співробітники адміністрації ненавмисно пошкодили електричний вимикач. Через недбалість та ігнорування правил безпеки, вимикач не був негайно відремонтований, а про його несправність не повідомили ув'язнених камери. Через деякий час ув'язнений, намагаючись увімкнути світло, доторкнувся до пошкодженого вимикача і отримав удар електричним струмом, що спричинило серйозні травми. Надайте правову оцінку ситуації.

Задача 6

В дільниці для тримання військовополонених під час обшуку камери у військовополоненого М. знайшли саморобний ніж довжиною леза 95 мм. Військовополонений зазначив, що це його особиста річ і працівники не мають права її вилучати. Надайте правову оцінку ситуації.

Задача 7

Адміністрація СІЗО не передала лист ув'язненому Ф. від родичів «з міркувань безпеки ув'язненого». Свою позицію адміністрація пояснила тим, що після листів родичів песимістичного характеру, в ув'язненого Ф. з'являються суїцидальні думки. Чи передбачена така заборона відповідно до законодавства?

Задача 8

Ув'язнений І. звернувся із скаргою до Уповноваженого Верховної Ради України із скаргою на дії адміністрації СІЗО. В скарзі чоловік зазначив, що під час обшуку, в присутності жінок-

співробітниць СІЗО, його примусово роздягли догола. Надайте правову оцінку ситуації.

Задача 9

Військовополонені, що утримуються у дільниці для тримання військовопоонених, відмовляються від харчування на знак протесту. Вимогою військовополонених є покращення харчування. Адміністрація вирішила примусово годувати їх.

Чи допускається примусове годування військовополонених? Які міжнародно-правові акти регулюють це питання?

Задача 10

Ув'язнений К. звернувся до співробітників відділу режису і охорони СІЗО з інформацією про наявність у камері, де він перебуває в інших ув'язнених колючо-ріжучих заборонених предметів. Працівники відділу проігнорували повідомлення. Через кілька днів один з в'язнів використав саморобний ніж під час бійки, в результаті чого один засуджений зазнав тяжких травм.

Які функції відділу режиму і охорони не були виконані?

Задача 11

До ув'язненого М. прибув на побачення адвокат. Адміністрація установи відмовила у побаченні ув'язненого з адвокатом, пояснивши це здійсненням ремонту в спеціально обладнаній кімнаті для побачень та відсутністю інших приміщень для здійснення таких зустрічей.

Чи правомірні дії адміністрації? Які структурні підрозділи відповідають за організацію побачень?

Рекомендована література:

Основна:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.
2. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 30. Ст.409.

3. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30.06.1993 р. № 3352-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993 р. № 35, Ст. 360.

4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.

5. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3-4. Ст. 21.

6. Положення про центральну та міжрегіональну комісії з питань визначення засудженим до позбавлення волі виду установи виконання покарань, місця відбування покарання особам, засудженим до позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі, арешту та обмеження волі, їх направлення і переведення для відбування покарання: затв. наказом Міністерства юстиції України від 27.02.2017 р. № 680/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0266-17#Text>

7. Положення про відділення соціально-психологічної служби: затв. наказом Міністерства юстиції України від 04.11.2013 р. № 2300/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1863-13#Text>

8. Інструкція з організаційно-штатної роботи в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах, воєнізованих формуваннях, навчальних закладах, інших підприємствах, установах і організаціях, створених для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби України: затв. наказом Міністерства юстиції України від 05.02.2020 р. № 412/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0145-20#Text>

9. Інструкція про роботу відділів (груп, секторів, старших інспекторів) контролю за виконанням судових рішень установ виконання покарань та слідчих ізоляторів: затв. наказом Міністерства юстиції України від 08.06.2012 р. № 847/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0957-12#Text>

10. Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України: затв. наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 р. № 1769/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0633-19#Text>

11. Порядок тримання військовополонених: затв. потановою Міністерства юстиції України від 05.04.2022 р. № 413. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-%D0%BF#n23>

12. Порядок здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період: затв. потановою Міністерства юстиції України від 17.06.2022 р. № 721. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#n13>

Допоміжна

13. Денисенко К.В. Проблеми забезпечення пенсійних прав засуджених і ув'язнених в слідчих ізоляторах відповідно до європейських стандартів. Правові засади приведення умов тримання в слідчих ізоляторах ув'язнених та засуджених у відповідність до європейських стандартів / І. В. Боднар, К. В. Денисенко, О. В. Єрмак та ін.; за заг. ред. В. Ф. Пузирного. Чернігів: Академія Державної пенітенціарної служби, 2023. С. 89-105.

14. Денисенко К.В., Борко І.С. Забезпечення прав засуджених та осіб взятих під варту в органах та установах виконання покарань в умовах воєнного стану. Розвиток молодіжної науки в умовах воєнного стану : матеріали курсантсько-студентського круглого столу / ред. кол.: Є. Назимко, О. Ковальова, Т. Яковлева та ін. (м. Кривий Ріг, 22 квітня 2022 року). Кропивницький, 2022. С. 133-135.

15. Денисенко К.В., Борко І.С. Забезпечення цифрових та інформаційних прав засуджених в установах виконання покарань в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. № 3. С. 16-19.

16. Денисенко К.В., Борко І.С. Формування відкритості та прозорості діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України. Інтеграція теорії у практику: проблеми, пошуки, перспективи : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 04 листоп. 2022 р.) / гол. ред. О. М. Тогочинський ; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2022. С. 215-217.

17. Міжнародне гуманітарне право: посібник для працівників Держ. кримінал.-викон. служби / А. Галай, М. Єлігулашвілі, І. Заворотько, Т. Короткий, М. Пашковський, В.

Пузирний, Н. Хендель; за заг. ред. Т. Короткого; Пенітенціарна академія України; УГСПЛ. Київ; Одеса: Фенікс, 2023. 236 с.

18. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

19. Мицька О.І., Сіренко К.Ю. Адміністративно-правовий статус таборів для військовополонених. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. Вип. 3. Ч. 2. С. 170-174.

20. Богатирьов І. Г. Пенітенціарна система України у ХХІ столітті: теоретико-правові та кримінально-виконавчі проблеми: монографія: Київ. ВД «Дакор», 2025. 234с.

21. Медвідь Л.П., Прокопчук П.А. Аналіз міжнародних договорів та нормативно-правових актів України, що регулюють порядок поводження з військовополоненими. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. Вип. 2. С. 1234-1239.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua>

Департамент з питань виконання кримінальних покарань.

URL: www.kvs.gov.ua

Уповноважений ВРУ з прав людини. URL: <https://ombudsman.gov.ua/>

Координаційний штаб поводження з військовополоненими. URL: <https://koordshtab.gov.ua/>

С/З, Тема 10: Структура та функції установ виконання покарань та таборів для тримання військовополонених (4 години)

Мета семінарського заняття: розкрити види УВП; висвітлити структуру УВП; розглянути права та обов'язки засуджених; розкрити особливості функціонування таборів для тримання військовополонених.

Основні поняття теми: установи виконання покарань, кримінально-виконавчі установи; спеціальні виховні установи (виховні колонії); слідчі ізолятори, засуджені, засуджений у кримінальному провадженні, ресоціалізація, виконання покарання, табір для тримання військовополонених, індивідуалізація покарання, загальна превенція.

План

1. Види УВП.
2. Структура УВП.
3. Права та обов'язки засуджених.
4. Табори для тримання військовополонених.

Контрольні питання:

1. Яке основне призначення УВП?
2. У чому різниця між термінами «виконання» та «відбування» покарання?
3. Які головні завдання УВП визначено в КВК України?
4. Що таке диференціація та індивідуалізація покарання?
5. Що ви розумієте під «виправленням» та «ресоціалізацією» засудженого?
6. Назвіть основні засоби виправлення та ресоціалізації засуджених.
7. У чому полягає загальне та спеціальне запобігання злочинам у діяльності УВП?
8. Які міжнародні стандарти захищають права засуджених від катувань та нелюдського поводження?
9. Які підрозділи входять до структури УВП?
10. Які функції виконує відділення соціально-психологічної служби?
11. Які завдання покладено на відділ по роботі з персоналом?
12. Які обов'язки покладено на відділ режиму і охорони?
13. Хто здійснює медичне забезпечення в УВП?
14. Які права мають засуджені відповідно до Конституції України?
15. Які права засуджених закріплені у КВК України?
16. Які основні обов'язки засуджених у місцях позбавлення волі?

17. Що таке право засудженого на особисту безпеку і як воно реалізується?

18. Які табори для тримання військовополонених функціонують в Україні?

19. Які основні функції покладаються на табори для тримання військовополонених?

20. Які умови харчування та побуту забезпечуються військовополоненим?

21. Хто має право безперешкодно відвідувати табори для військовополонених?

Завдання для індивідуальної роботи

Теми рефератів, доповідей

1. Міжнародні стандарти захисту прав засуджених.
2. Роль режиму у процесі виправлення засуджених.
3. Засоби ресоціалізації засуджених у сучасних умовах.
4. Оперативно-розшукова діяльність в УВП: межі та гарантії законності.
5. Право засудженого на особисту безпеку: українська та міжнародна практика.

Тести

1. До яких установ належать виправні колонії?

- а) установи закритого типу;
- б) установи відкритого типу;
- в) слідчі ізолятори;
- г) органи пробації.

2. Який вид колоній призначений для неповнолітніх?

- а) виправні колонії мінімального рівня;
- б) дисциплінарні батальйони;
- в) виховні колонії;
- г) виправні центри.

3. Що належить до структурних підрозділів УВП?

- а) соціально-психологічна служба;
- б) відділ з питань виплати пенсій;
- в) відділ по зверненню громадян;
- г) виконавчий комітет УВП.

4. Який із перелічених обов'язків покладено на засуджених?

- а) вільно пересуватися територією УВП;
- б) виконувати вимоги законів та правил внутрішнього розпорядку;
- в) здобувати освіту в УВП;
- г) зберігати особисту зброю в недоступних для інших засуджених місці.

5. Яке право гарантується засудженим в УВП?

- а) право на катування;
- б) право на особисту безпеку;
- в) право на володіння наркотичними засобами;
- г) право обирати адміністрацію колонії.

6. Який рівень безпеки виправних колоній передбачений законодавством?

- а) мінімальний, середній, максимальний;
- б) легкий і суворий;
- в) початковий і підвищений;
- г) тимчасовий і постійний.

7. Хто має право відвідувати табори для військовополонених?

- а) лише родичі полонених;
- б) тільки українські журналісти;
- в) посадові особи України та міжнародні організації (МКЧХ, ЄКЗК);
- г) будь-які іноземні туристи.

8. Який принцип є основою діяльності установ виконання покарань в Україні?

- а) каральний тиск;
- б) військова дисципліна;
- в) гуманність і повага до прав людини;
- г) повна ізоляція без ресоціалізації.

9. Який рівень безпеки виправних колоній передбачає найбільш суворий режим?

- а) мінімальний;
- б) середній;
- в) максимальний;
- г) відкритий.

10. Який документ регулює питання щодо створення таборів для військовополонених в Україні?

- а) Закон України «Про пробацію»;
- б) Порядок тримання військовополонених № 413 від 05.04.2022;
- в) Інструкція про роботу відділів (груп, секторів, старших інспекторів) контролю за виконанням судових рішень установ виконання покарань та слідчих ізоляторів: затв. наказом Міністерства юстиції України № 847/5 від 08.06.2012 р.;
- г) Кримінальний кодекс України.

11. Яка зона табору призначена для первинного розміщення полонених та їх обстеження?

- а) виробнича зона;
- б) зона індивідуальної адаптації;
- в) житлова зона;
- г) зона карантину і діагностики.

12. Яке завдання покладене на оперативний відділ УВП?

- а) ведення бухгалтерії;
- б) організація навчального процесу;
- в) запобігання правопорушенням серед засуджених;
- г) лікування хворих.

13. Виправлення засудженого – це:

- а) примусове дотримання правил внутрішнього розпорядку;
- б) процес позитивних змін особистості засудженого;
- в) відбуття встановленого строку покарання;
- г) адміністративний контроль над поведінкою.

14. Яка з ознак належить до ресоціалізації?

- а) відбування покарання;

- б) повернення особи до правослукняного життя в суспільстві;
- в) здійснення пробації;
- г) виконання розпорядку дня.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Засуджений М. відбуває покарання у виправній колонії середнього рівня безпеки. Під час перевірки його особистих речей було виявлено мобільний телефон. Засуджений заявив, що телефон йому передав співробітник колонії за грошову винагороду. Надайте правову оцінку ситуації. Які мають бути в даному випадку дії адміністрації установи відповідно до законодавства?

Задача 2

У виправній колонії максимального рівня безпеки засуджені звернулися до адміністрації з проханням забезпечити їх теплим одягом, оскільки температура у приміщеннях взимку опустилася нижче +15°C. Адміністрація установи відмовила засудженим, посилаючись на нестачу фінансування. Через місяць серед засуджених почався масовий спалах простудних захворювань, двоє потрапили до лікарні з ускладненнями. Чи правомірні дії адміністрації? Які міжнародні стандарти щодо умов тримання засуджених порушено?

Задача 3

Засуджений Л. відбуває покарання у виправній колонії. Він подав заяву на короткострокове побачення з дружиною. Проте, йому було відмовлено, мотивуючи це тим, що «він конфліктний і не заслуговує на зустріч». Засуджений подав скаргу начальнику установи, але відповіді так і не отримав. Чи правомірні дії співробітників? Які гарантії права засудженого на побачення передбачені законодавством?

Задача 4

У виправній колонії під час обшуку житлових приміщень засуджених співробітники зламали електропроводку. Аварію не усунули, залишивши оголені дроти. Через два дні один із засуджених отримав удар струмом і був госпіталізований. Адміністрація цю ситуацію пояснила тим, що «працівники не мали

наміру завдати шкоди засудженим», тому установа не несе жодної відповідальності в даному випадку. Чи правомірна позиція адміністрації? Які правові наслідки може мати ця ситуація для посадових осіб?

Рекомендована література:

Основна:

1. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 29. Ст. 535.
2. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 30. Ст. 409.
3. Про чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України: Закон України від 02.03.2000 р. № 1526-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 20. Ст. 151.
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.
5. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 13. Ст. 93.
6. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3-4. Ст. 21.
7. Положення про центральну та міжрегіональну комісії з питань визначення засудженим до позбавлення волі виду установи виконання покарань, місця відбування покарання особам, засудженим до позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі, арешту та обмеження волі, їх направлення і переведення для відбування покарання: затв. наказом Міністерства юстиції України від 27.02.2027 р. № 680/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0266-17#Text>
8. Положення про відділення соціально-психологічної служби: затв. наказом Міністерства юстиції України від 04.11.2013 р. № 2300/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1863-13#Text>
9. Інструкція з організаційно-штатної роботи в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах, воєнізованих

формуваннях, навчальних закладах, інших підприємствах, установах і організаціях, створених для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби України: затв. наказом Міністерства юстиції України від 05.02.2020 р. № 412/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0145-20#Text>

10. Інструкція про роботу відділів (груп, секторів, старших інспекторів) контролю за виконанням судових рішень установ виконання покарань та слідчих ізоляторів: затв. наказом Міністерства юстиції України від 08.06.2012 р. № 847/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0957-12#Text>

11. Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України: затв. наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 р. № 1769/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0633-19#Text>

12. Порядок тримання військовополонених: затв. потановою Міністерства юстиції України від 05.04.2022 р. № 413. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-%D0%BF#n23>

13. Порядок здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період: затв. потановою Міністерства юстиції України від 17.06.2022 р. № 721. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#n13>

Допоміжна

14. Денисенко К.В. Проблеми формування понятійно-категоріального апарату соціального захисту засуджених до позбавлення волі. Права і свободи людини та їх забезпечення в умовах несвободи: матеріали міжнар. наук.-практ.конф. (Чернігів, 01 листоп. 2018 р.) / Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів, 2018. С. 172-176.

15. Денисенко К.В. Проблеми правового регулювання пенсійного забезпечення засуджених до позбавлення волі. Південноукраїнський правничий часопис. 2019. № 2. С. 73-76.

16. Денисенко К.В. Проблеми реалізації принципу доступності соціального забезпечення в установах виконання покарань. Проблеми реалізації прав громадян у сфері праці та соціального забезпечення : тези доп. та наук. повідомл. учасників ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., яка присвячена 50-річчю створення кафедри трудового права Національного юридичного університету

ім. Ярослава Мудрого (м. Харків, 11 жовт. 2019 р.) / за ред. О. М. Ярошенка. Харків : Право, 2019. С. 523-526.

17. Денисенко К.В. Щодо ознак одноразової грошової допомоги особам, звільненим з місць відбування покарання. Кримінально-виконавча система України та її роль у розбудові правової і соціальної держави: матеріали V заоч. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 25 жовт. 2019 р.) / гол. ред. : О. М. Тогочинський; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів: Академія ДПтС, 2019. С. 41-44.

18. Денисенко К.В. Проблеми забезпечення пенсійних прав засуджених і ув'язнених в слідчих ізоляторах відповідно до європейських стандартів. Правові засади приведення умов тримання в слідчих ізоляторах ув'язнених та засуджених у відповідність до європейських стандартів / І. В. Боднар, К. В. Денисенко, О. В. Єрмак та ін.; за заг. ред. В. Ф. Пузирного. Чернігів: Академія Державної пенітенціарної служби, 2023. С. 89-105.

19. Денисенко К.В., Борко І.С. Забезпечення прав засуджених та осіб взятих під варту в органах та установах виконання покарань в умовах воєнного стану. Розвиток молодіжної науки в умовах воєнного стану : матеріали курсантсько-студентського круглого столу / ред. кол.: Є. Назимко, О. Ковальова, Т. Яковлева та ін. (м. Кривий Ріг, 22 квітня 2022 року). Кропивницький, 2022. С. 133-135.

20. Денисенко К.В., Борко І.С. Забезпечення цифрових та інформаційних прав засуджених в установах виконання покарань в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. № 3. С. 16-19.

21. Денисенко К.В., Борко І.С. Формування відкритості та прозорості діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України. Інтеграція теорії у практику: проблеми, пошуки, перспективи : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 04 листоп. 2022 р.) / гол. ред. О. М. Тогочинський ; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2022. С. 215-217.

22. Денисенко К.В., Шамрук Н. Б., Борко І.С. Роль Міністерства цифрової трансформації України у цифровізації діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.

Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2023. № 2. Том 34 (73). С. 85-90.

23. Денисенко К.В., Шамрук Н. Б., Борко І.С. Сучасний стан забезпечення цифрових та інформаційних прав ув'язнених в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2022. № 3. С. 92-97.

24. Кисельов Д. В. Адміністративно-правове регулювання етичної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. Наукові перспективи. 2024. № 4 (46). С. 950-960.

25. Спільник С. І. Наукові засади здійснення кримінологічного моніторингу Державною кримінально-виконавчою службою України. Юридична наука. 2019. № 6 (96). Т. 2. С. 67-74.

26. Судові та правоохоронні органи України: ілюстрований курс лекцій: навч. посіб. уклад.: Денисенко К.В., Шамрук Н.Б. Чернігів: Академія ДПтС, 2023. 309 с.

27. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / Пенітенціарна академія України; уклад.: Денисенко К.В., Сикал М.М., Шамрук Н.Б. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Чернігів: ПАУ, 2024. 103 с.

28. Томков Н. О. Правове регулювання порядку організації добору на службу до Державної Кримінально-виконавчої служби України. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право. 2024. № 1 (21). С. 115-128.

29. Мицька О.І., Сіренко К.Ю. Адміністративно-правовий статус таборів для військовополонених. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. Вип. 3. Ч. 2. С. 170-174.

30. Богатирьов І. Г. Пенітенціарна система України у ХХІ столітті: теоретико-правові та кримінально-виконавчі проблеми: монографія: Київ. ВД «Дакор», 2025. 234 с.

31. Медвідь Л.П., Прокопчук П.А. Аналіз міжнародних договорів та нормативно-правових актів України, що регулюють порядок поводження з військовополоненими. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. Вип. 2. С. 1234-1239.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua>

Департамент з питань виконання кримінальних покарань.

URL: www.kvs.gov.ua

Уповноважений ВРУ з прав людини. URL:
<https://ombudsman.gov.ua/>

Координаційний штаб поведження з військовополоненими.
URL: <https://koordshtab.gov.ua/>

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Ряд питань навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи здобувачем вищої освіти оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

1. Поняття судової влади, її характерні ознаки.
2. Судді як носії судової влади.
3. Поняття та види судочинства.
4. Система і значення принципів судової влади.
5. Принципи побудови судової системи.
6. Порядок утворення і ліквідації судів.
7. Повноваження Конституційного Суду України.
8. Гарантії незалежності суддів.
9. Вимоги, що ставляться до кандидатів на посаду суддів.

Порядок заняття суддею посади.

10. Права, обов'язки та повноваження суддів.
11. Юридична відповідальність суддів.
12. Підстави і порядок притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.
13. Припинення повноважень суддів.
14. Соціальний захист суддів.
15. Народні засідателі та присяжні як носії судової влади.
16. Вимоги до народних засідателів та присяжних.
17. Права присяжних та гарантії їх захисту.
18. Органи суддівського самоврядування, їх завдання та організаційні форми.
19. Повноваження з'їзду суддів України.
20. Вища кваліфікаційна комісія суддів України.
21. Порядок формування, склад та повноваження Вищої Ради правосуддя.
22. Державна судова адміністрація: статус, система органів.
23. Місце прокуратури в системі органів державної влади.
24. Завдання прокурорської діяльності.
25. Правові засади діяльності прокуратури України. Аналіз

правового становища прокурора у кримінальному судочинстві за новим Кримінальним процесуальним кодексом України.

26. Принципи організації та діяльності прокуратури.

27. Система органів прокуратури.

28. Характеристика функцій прокуратури.

29. Призначення спеціальної поліції.

30. Повноваження поліції.

31. Превентивні заходи, які може застосовувати поліція.

32. Заходи примусу, які може застосовувати поліція.

33. Спеціальні засоби, які можуть застосовувати поліцейські.

34. Права та обов'язки посадових і службових осіб органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів.

35. Правовий і соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

36. Порядок добору кандидатів на посади Національного бюро.

37. Підстави для притягнення працівника Національного бюро до дисциплінарної відповідальності.

38. Правові засади створення та діяльності Бюро економічної безпеки України.

39. Доктрина пенітенціарного права як сучасний правовий фундамент побудови нової парадигми роботи із засудженими і ув'язненими в Україні.

40. Зарубіжний досвід діяльності системи виконання кримінальних покарань.

41. Взаємодія кримінально-виконавчих установ з іншими правоохоронними органами.

42. Реформування Державної кримінально-виконавчої служби України на сучасному етапі державотворення.

43. Поняття та зміст державної політики у сфері виконання покарань і пробації в Україні.

44. Проблеми функціонування пенітенціарної системи України в умовах правового режиму воєнного стану.

45. Перспективи реформування інституту слідчих ізоляторів в Україні.

46. Права та обов'язки ув'язнених: міжнародні стандарти.

47. Забезпечення прав людини у СІЗО: проблеми та шляхи удосконалення.

48. Міжнародні стандарти захисту прав засуджених.

49. Роль режиму у процесі виправлення засуджених.

50. Засоби ресоціалізації засуджених у сучасних умовах.

51. Оперативно-розшукова діяльність в УВП: межі та гарантії законності.

52. Право засудженого на особисту безпеку: українська та міжнародна практика.

ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальні завдання виконуються обсягом до 10 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем. ІНДЗ має бути набрано в текстовому редакторі Microsoft Word у форматі doc, docx. Поля з усіх сторін – 20 мм. Шрифт – Times New Roman, кегель 14 з інтервалом 1,5. Відступ – 1,25 см. Сторінки нумеруються (окрім титульного аркушу). Список використаних джерел оформляється в порядку згадування у тексті. Бібліографічний запис робіт подається згідно з ДСТУ 8302:2015.

Теми:

1. Поняття судової діяльності
2. Поняття правозахисної діяльності
3. Інституціональні принципи судової влади.
4. Організаційні (судоустрійні) принципи судової влади.
5. Функціональні (судочинні) принципи судової влади.
6. Склад та повноваження місцевого суду.
7. Склад та повноваження апеляційного суду.
8. Склад та повноваження вищих спеціалізованих судів.
9. Склад та повноваження Верховного Суду України.
10. Порядок зайняття посади прокурора.
11. Дисциплінарна відповідальність прокурора.
12. Звільнення прокурора з посади.
13. Кадри органів Служби безпеки України.
14. Контроль і нагляд за діяльністю Служби безпеки України.
15. Добір на посаду поліцейського
16. Загальні засади проходження служби в поліції
17. Персонал Державної кримінально-виконавчої служби України.
18. Правовий та соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.
19. Права та обов'язки органу державного фінансового контролю.
20. Повноваження посадових осіб державної лісової охорони.
21. Повноваження посадових осіб органів рибоохорони.
22. Зарубіжний досвід діяльності системи виконання покарань.
23. Диференціація та індивідуалізація виконання покарань.

24. Проблеми реалізації прав засуджених в установах виконання кримінальних покарань.

25. Міжнародні стандарти в пенітенціарній сфері.

26. Відповідність в'язничного законодавства стандартам Європейського комітету з питань запобігання катувань.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет та система навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України».
2. Співвідношення навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» з іншими навчальними дисциплінами.
3. Поняття та ознаки правоохоронної діяльності.
4. Правоохоронні функції.
5. Поняття та ознаки правоохоронних органів України.
6. Система правоохоронних органів України
7. Нормативно-правові акти, що регулюють засади організації та функціонування судових та правоохоронних органів.
8. Поняття, система та значення засад (принципів) судочинства
9. Поняття та види інституціональних принципів судової влади.
10. Поняття та види організаційних (судоустрійних) принципів судової влади.
11. Поняття та види функціональних (судочинних) принципів судової влади.
12. Характеристика принципу територіальності, спеціалізації та інстанційності у побудові судової системи.
13. Характеристика принципу державної мови судочинства.
14. Характеристика принципу гласності судочинства.
15. Характеристика принципу колегіального та одноособового розгляду судових справ.
16. Характеристика принципу справляння судочинства на засадах рівності сторін.
17. Характеристика принципу здійснення судової влади тільки судом.
18. Місцеві суди.
19. Апеляційні суди.
20. Вищі спеціалізовані суди.
21. Верховний Суд.
22. Призначення та обрання на посаду судді.
23. Звільнення судді з посади та припинення його повноважень.
24. Статус судді.

25. Конституційний суд України.
26. Порядок обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад.
27. Вища рада правосуддя.
28. Вища кваліфікаційна комісія суддів України.
29. Державна судова адміністрація України.
30. Місце прокуратури в системі органів державної влади.
31. Принципи діяльності органів прокуратури.
32. Система органів прокуратури.
33. Повноваження Генерального прокурора.
34. Гарантії незалежності прокурора.
35. Дисциплінарна відповідальність прокурора.
36. Звільнення прокурора з посади, припинення, зупинення його повноважень на посаді.
37. Функція прокуратури по підтриманню державного обвинувачення в суді.
38. Представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом.
39. Прокурорський нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство.
40. Прокурорський нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.
41. Завдання Служби безпеки України.
42. Принципи діяльності Служби безпеки України.
43. Правові підстави діяльності Служби безпеки України.
44. Система та організація діяльності Служби безпеки України.
45. Основні напрямки діяльності і повноваження органів Служби безпеки України.
46. Кадри органів Служби безпеки України.
47. Контроль і нагляд за діяльністю Служби безпеки України.
48. Поняття та завдання Національної поліції України.
49. Принципи діяльності Національної поліції України.
50. Система Національної поліції України.
51. Основні напрями діяльності кримінальної поліції.
52. Функції патрульної поліції.

53. Органи досудового розслідування.
54. Завдання поліції охорони.
55. Призначення спеціальної поліції.
56. Завдання поліції особливого призначення.
57. Повноваження Національної поліції України.
58. Поліцейські заходи.
59. Превентивні заходи, які може застосовувати поліція.
60. Заходи примусу, які може застосовувати поліція.
61. Спеціальні засоби, які можуть застосовувати поліцейські.
62. Поняття та основні функції Державної прикордонної служби України.
63. Структура Державної прикордонної служби України.
64. Повноваження Державної прикордонної служби України.
65. Статус Національного антикорупційного бюро України.
66. Основні принципи діяльності Національного антикорупційного бюро України.
67. Основні завдання Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.
68. Структура Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.
69. Права військовослужбовців Служби правопорядку.
70. Повноваження посадових осіб державної лісової охорони.
71. Повноваження посадових осіб органів рибоохорони.
72. Правовий статус Бюро економічної безпеки України.
73. Поняття та принципи діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України.
74. Правові засади діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України.
75. Основні завдання Державної кримінально-виконавчої служби України.
76. Структура Державної кримінально-виконавчої служби України.
77. Поняття та види пробації.
78. Персонал Державної кримінально-виконавчої служби України.
79. Права та обов'язки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.
80. Правовий і соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

81. Реформування Державної кримінально-виконавчої служби України на сучасному етапі державотворення.
82. Слідчий ізолятор як установа попереднього ув'язнення.
83. Структура СІЗО.
84. Права та обов'язки осіб, узятих під варту.
85. Дільниці для тримання військовополонених.
86. Види установ виконання покарань.
87. Структура установ виконання покарань.
88. Права та обов'язки засуджених.
89. Табори для тримання військовополонених.
90. Правовий статус військовополонених.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

№	Назва теми	Форма заняття		
		Лекції	Семінари	Практич ні заняття
Розділ 1. Судові органи України				
1	Поняття, ознаки і завдання правоохоронної діяльності та правоохоронних органів	-	2,5	-
2	Поняття та принципи судової влади	-	2,5/2,5	-
3	Судова система України	-	2,5/2,5	3
Розділ 2. Прокуратура України та Служба безпеки України				
4	Прокуратура України	-	2,5/2,5	-
5	Служба безпеки України	-	2,5	-
Розділ 3. Національна поліція України, Державна прикордонна служба України та інші правоохоронні				
6	Національна поліція України	-	2,5	3
7	Державна прикордонна служба України та інші правоохоронні органи	-	2,5/2,5	
Розділ 4. Державна кримінально-виконавча служба України				
8	Державна кримінально-виконавча служба України: поняття та структура	-	2,5/2,5	3
9	Структура та діяльність слідчих ізоляторів	-	2,5	3
10	Структура та діяльність установ виконання покарань та таборів для тримання військовополонених	-	2,5/2,5	
		-	40	12
Разом		52		
Виконання завдання з написання ІНДЗ		8		
Екзамен		40		
Всього		100 балів		

Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача.

Ваша присутність без підготовки та нездатність впоратись із завданнями оцінюється 0 балів. Відпрацювання пропущених чи оцінених у 0 балів занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами для підготовки до практичного заняття та виконання завдань запропонованих викладачем (увага – завдання можуть відрізнятись від тих, що вирішували ваші одногрупники).

Кожен здобувач вищої освіти має до кінця листопада написати та надати викладачу індивідуальне науково-дослідне завдання на тематику з запропонованого переліку або за власною темою узгодженою з викладачем. Успішне виконання цього завдання оцінюється в 8 балів.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді екзамену на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни